

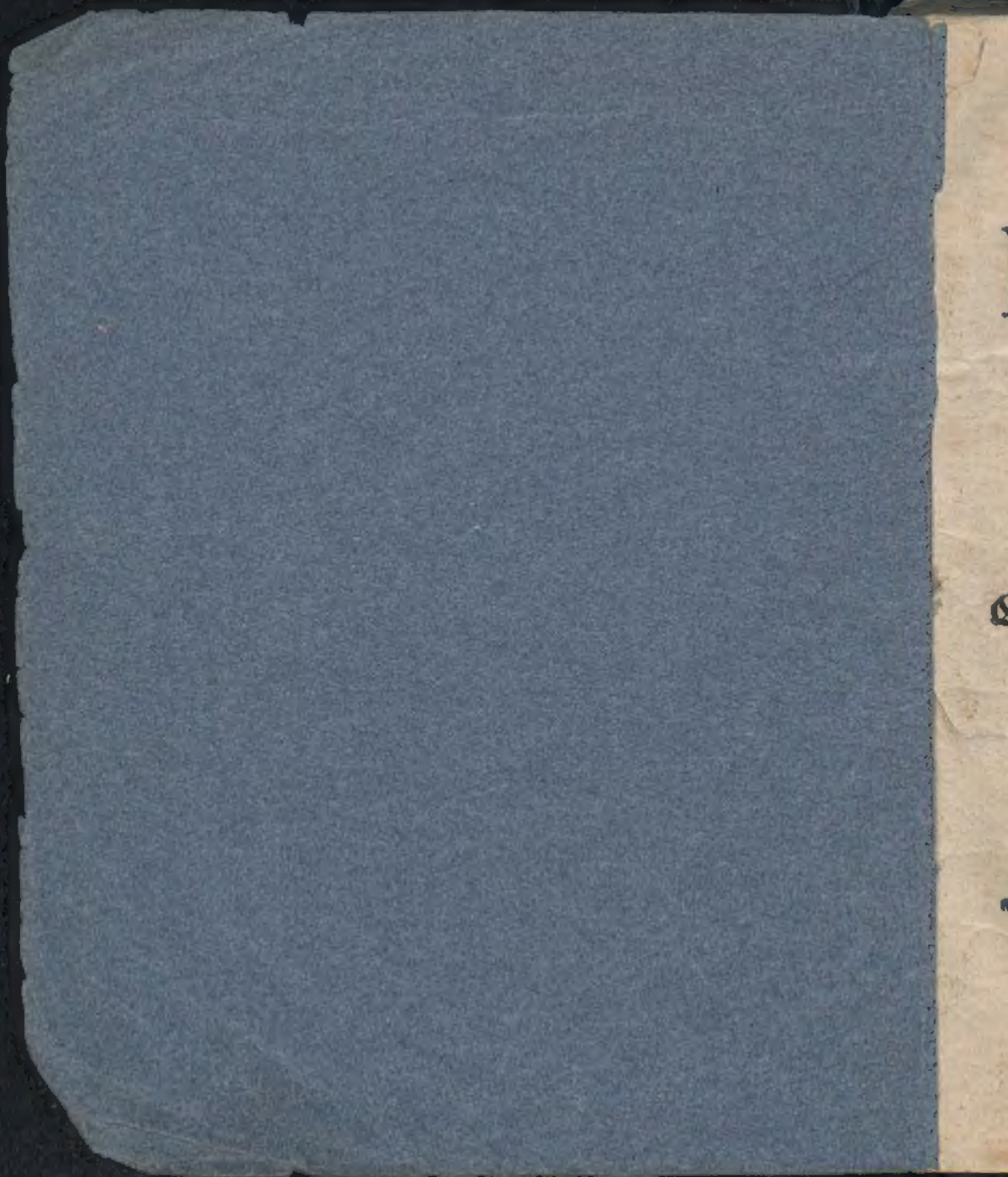
39149

Mag. St. Dy. P

Febl. 2880

Cydracusa d. Adams: Appendix d. d. Pryda
Tek do dywizji o pańskim i szlachectwie
albo rycerskim stanie.

w Brzeżu Loub. Jan Korynt. Jakub.
1680.

APPENDIX

t. I.

PRZYDATEK DO DYSKURSU

O
PANSKIM Y SZLACHECKIM
álbo
RYCERSKIM STANIE

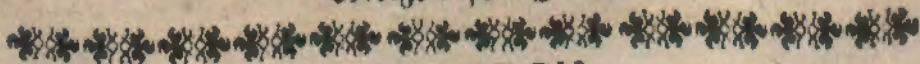
miánowiącie

Co áte tycze Punktu piątego/w którym áte zácnego
p podłego stanu ludźie uczę/ jáko pobożność po sobie pokázować
májs / Pokory przestrzegánien/zc.

Spisany

Do

X. ADAMA GDACIUSA, Fárarzá
Kluźborskiego.

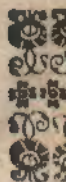

W BRZEGU,

Drukował Jan Krzysztof Jakub.

Anno M. DC. LXXX.

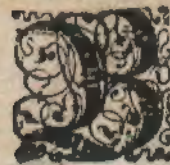
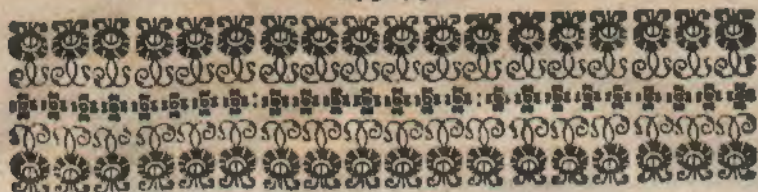
rym
a p
poł

co j
w
y m
o ty
wie

lyrica
nier
ratio
catu

żai
neg
teg
can
Pall
Syl
Me
Ep
bit
seu

39149T

Ez watpienia / **E**zycelniku **l**askawy /
 zytakes juz moy o Panskim y Szla-
 checkim / albo / Xycerskim stanie Dy-
 kurs / w ktorym ja Kaznodzierskim szes-
 tym y serdesznym umyslem ludzi zacnego stanu /
 a przy tym y podlego gminu prowadzi y droga
 pokazuja do pobożności.

Nuż zaslychnalem kaszek / że sie niektorym to /
 co ja w tym Dykursu pisze / nie podobaj; a nie dzi-
 wuje sie im; Do afektom swym ziadkym folguja /
 y nie wiem / dla czego wart jakis na mie majac
 o tym skrypcie moim *propostere* opaznie judykuj; po-
 wiadajac niekto.

(1.) Ze w Dykursu moim *Ordinem seu Methodum Ana-*
lyticam nie obserwuje. A coż tu po takim *Methodzie*? Po-
 nierwaz *Methodus Analytica est, quā textus secundum leges bonae interpre-*
tationis in partes resolvitur, & sensus ejusdem nativus explicatur atq; appli-
catur: unde etiam textualis aut paraphrastica Methodus dicitur,

D. Hartman, in
 Pastor. Evangel.
 Lib. III. Cap. VII
 p. m. 356.

Nie sluŝnie mi tedy ten przymawia / nie uwa-
 żajac / że ja w tym Dykursu moim żadnego per-
 nego textu do wykłádania przed sie nie wziął; y dla-
 tegoż mi w nim talem *Ordinem* siwe *Methodum Analyti-*
cam obserwować nie było trzeba. Vid. l. d. D. Hartman, in
 Pastoral. Evangel. p. m. 356. It. Opus Logic. Scheibler. in Tractat.
 Syllogistic. Cap. XVIII. p. m. 798. seqq. gdzie rościągła de
 Methodo prowadzi rzecz. D. Himmel. in Postil. Academ.
 Epistol. Dedicat. D. Micrael. in Lex. Philosoph. p. m. 774. scri-
 bit, quod *Methodus* sit alia *acroamatica* seu *perfecta*; alia *exoterica*
 seu *imperfecta*; alia *secundum Naturam*; alia *secundum cognitionem faci-*
liorem.

tiorem. D. Calov. in Script. Philosoph. Tract. nov. de Meth. docendi, p. m. 580. seqq. usq; ad finem. D. Schertz. Manual. Philosoph. in Definit. Philosoph. p. m. 132. Pisali y inni zacni Mešovie de Meth. D. Fürster. D. Meissn. D. Hutter. D. Hülsemann. D. Danhauer in Idea Bon. Interpret. p. m. 74. seqq. D. Scharfius in Institut. Log. Libr. VII. Cap. 3. de Method. & Ord. p. m. 909. seqq. osoblivie p. 912. ma te pámieci godne slová: Errant illi, qui rigide & scrupulose quærunt singulorum connexionem, cum sapè res non patiantur se redigi in ordinem. Sufficit ergo ut talis fiat Methodus, qualis haberi potest, modò non sit planè contra naturam rei, aut præter cognitionem materiz præsentis instituatur.

Kto to umázy / co ci úgeni Mešovie de Methodo písa / ten rzec y wyznać musí / że y Dyškurs moy bez *Methodu* nie jest; y mogëbym / gdyby potrzeba wy-
ciągá / pokázáć / że Methodus Analytica w nim się zawiera / non quæ servatur in Analysis sive Resolutionibus Autorum; sed, quæ Latinis vocatur *Methodus resolvens & resolutiva*, sic dicta, quia progreditur à toto, resolvendo illud in partes, vel, quia incipit à fine vel effectû, & illum resolvit in causas producentes ipsum. Nuż to się tu nayduje: Boë y ja w Dyškursu moim Szlachectwo jako totum *resolwuje* ná sześci / pokázujác / że rózne jest Szlachectwo / y Szlachëicy nie jednacy; á potym analyticè (*resolutive*) procedo, tractando de pietate, (virtute primariá, de quâ Poëta: *Virtutes pietas in se complectitur omnes*,) quæ est medium, ex quo vera nobilitas efficitur, také jeden Pater dobrze powiedział: Probitas est genus; Pobożność jest rodem (szlachectwem) moim. Nist się bowiem dobrym Szlachëicem zwać nie może / Pto nie jest pobożnym / co się w samym pokazało Dyškursu.

Nazianzenus
Cogn. Carm. I. T.
III. p. 1026. D.

Kiedybym prawego pytał Polaká / áby mi powiedział Etymologiam seu Originationem, álbo / Definitionem Nominis tego slová Szlachëic: Zład się Szlach-

Szláchéic zowie? Odpowiedziećby musiał / że
 Szláchéic nazwisko swoje ma nie od Polskiego / ále
 od Niemieckiego słowa / *schlachten* / zabijác / nie żeby
 Szláchéic miał ludzie niewinne zabijác : Boć to
 Bog zakazał : **Nie bedźcieś zabijaj** ; ále / áby *Exod. 20. v. 13.*
 jako Xycerz waleśny ná woynę wysjeżdzał / á Nie-
 przysiaćiele / ktorzy przeciw Zwierzchności y Dy-
 szynie powstawają / zabijaj ; tego Bog nie zaka- *Jos. 6. v. 17. segg.*
 zał ; á zwłaszcza Szláchéic ma *schlachten* zabijác
 duchownie członki swoje / nie ma im cudłow popu-
 szác do sweywoli / rospusty y pożadliwości cie-
 lesnych / według onych słow Apostolskich : **Umart.** *Col. 3. v. 5.*
wtaycież (*Luther. tödten / zabijaycie*) członki wáśe /
 ktore są ná ziemi / wśeteczństwo / nteczy-
 stość / námtetność / zła požadliwość. Kto-
 rykolwiek Szláchéic według tego nápomnienia
 Apostolskiego umartwia / *mortificat, interficit* , **zábija**
 duchownie członki swoje / 1. grzechom wśelkim /
wśeteczństwu / nieczystości / 2c. służbe wypo-
 wiáda / ten się zá istego prawdziwego Szláchéicá
 mieć może.

[To słowo Niemieckie *schlachten* / od ktorego się Szláchéic zowie / jako M. Feselinus in novo Promptuario Bi-
 blico f. m. 747. pisze / heist so viel / als tödten / er-
 würgen / wird in Heiliger Schrift gebraucht / (1.) vom
 Dieb / Genes. 37. v. 31. c. 43. v. 16. Exod. 12. v. 6.
 c. 22. v. 1. &c. Levit. 1. v. 5. II. c. 3. v. 2. 8. 13. &c.
 (2.) von Menschen / Genes. 22. v. 10. I. Reg. 18. v. 40.
 II. Reg. 10. v. 7. 14. Psal. 37. v. 14. &c. Heist auch Me-
 taphoricè so viel / als / 2c.]

D. Calovius Methodum Analyticam l. c. p. m. 683. 732. t. d. opisuje: Tum servatur Methodus Analytica: nam definitio primum tum ponitur, & deinde in partes resolvitur. (3.) Causae subnectantur. (4.) Sequuntur Effecta. (5.) Subjecta. (6.) Adjuncta. (7.) Circumstantiae. (8.) Cognata. (9.) Disjuncta.

Te requisita Methodi Analyticae, si non explicitè, tamen implicitè są w Dykursu moim. Niech jedno Przyganią moy ogy z pudrą wymie: pewnie je obaży y doszyta się ich. Powiada D. Calovius, quod in Methodo Analytica definitio primum ponitur. W Dykursu moim maś zaráż ná posatku Definitionem albo Opisanie Szlacheicow / ktorzy są ludźmi takowymi / co się po miezu y po kądzieli z starożytnych urodzili y spłodzoni są Przodkow / y ktorych nie tylko teraz / ale też przedtaty w wielkiej cenie y wadze mieżwano: Do znacznych legacji y poważnych Urzędow żązywano; wiecey im / niż Plebejusowi wierzono: Do więzienia ich też dla występku Sprośnych nie wsadzano / ani ná torturze examinowano / t. c. a osobliwie miedzy Szlachta nawiecey się ná cnoty bohątyrskie zdobywano; a słusnie: Bo / jáko Poeta mowi:

Juvenal. Sat.
17. 8.

— — Nobilitas sola est atq; unica Virtus.

Co się drugich potrzeb ad Methodum Analyticam należytych / Etore D. Calovius w słowach przywiedzionych wyliża / tyże; y te bym mogł / gdyby potrzeba było / położyć; leż dla jednego Przyganiągá dąremnie gąśu grawie nie bede.

A luboby się w Dykursu moim acroamatica perfecta Methodus Analytica nie nąydowala; gdyby tylko w nim przynamniey Methodus exoterica imperfecta secundum cognitionem faciliorem (de qua D. Micra. l. d.) była / doszyby było ná tym; a to dla lepszego pojęcia y zbudowania / o gymniectory Pater Bościelny pamiatne napisat słowa

Basil. Epist. 167. mowiac: Christiani hominis est, non ad ostentationem mat. 2. p. 120. Vid. gis scribere, quàm ad publicam utilitatem; non inanis gloriae D. Dieter. Ec- gratiā; sed ut fratribus utiles & salubres exhibeat sermones.

Niech

Niech tedy Szypas Dyktursu mego w się ciesz. p. m. 1029.
wzidzie / z soba się porachuje / y na on pospolity Par. II. in Cap.
Wierś pomni:

Tecum habita, et noris, quam sit Tibi curia supellex.

XII.
Perlius.

Patrz sam siebie: Dbaczysz / lecz jeszcze wiele

Nie dostawa; nikogo nie śkalup tak śmieie!

Takci to wiec bywa: Non videmus mantice, quod in Catul. cit. A.
tergo est: Insym przypiniamy / a samych siebie nie Buchn. in Fabr.
widziemy. recogn. f. m. 1253.

(2.) Niektorzy Dykturs moy nazywaja scriptum
scopitum Toż y skrypta tych zacnych y uzonych mte-
żow / ktorych słowa cytuje / musza bydz scripta scopica,
gdyż ja tego wśystkiego / co tu mowie / z nich do-
wodzię; y ciebie się dobrym summieniem Boga na
świadectwo biorąc / żem ja nikogo w tym skry-
pcie moim obrazić nie myślił; y moge mowić z Hieronymem S. Non ut Adversariis, sed ut Amicis scripsimus.
Nec investi sumus in eos, qui peccant, sed ne peccent, mo-
nuimus. Neq; in illos tantum, sed & in nos ipsos severi ju-
dices fuimus, volentesq; festucam de oculo alterius tollere,
nostram primum trabem ejecimus. Nullum lasi, nullius no-
men mea scriptura designatum est. Neminem specialiter ser-
mo meus pulsavit. Generalis de vitiis disputatio est. Qui
mihi irasci voluerit, ipse de se, quod talis sit, confitebitur.

Hieronym. ad
Nepot. T. I.
p. 17.

Żaczam ja niesherość / obłudę y pokrytość ludźi
naszych uwazając / śmieie / ale bolesnym y żalosnym
sercem rzecz moge / ba y musze / że miedzy wśystkiemi
Sektami takich nie maś Dżurcow / Szelusom
y Gryzofławow / coby Ciebie y Bracia swoje kaza-
nia y pisma ich tak bramowali y śacowali / jako
miedzy naszymi Luteranami / ile w tych krajach
naszych.

[Żarzuć tu sto mowiac: To wasza Religija jest
Sektą? Secta & heresis sunt Synonyma (Act. 24.
v. 14. mowi Apostol S.) Secundum Sectam, quam
dicunt

dicunt *hæresin*, sic deservio Patri & DEO meo. A Cyprian. lib. 4. Epistol. 4. Christianam Religionem vocat *hæresin*, seu *sectam*. Jest tedy Religija wãskã *hæresis*. A jesliż jest *hæresis*: tożje ja cym / quod vos *Haeretic* estis. *Hæresis* & *hæresis* sunt quidem Synonyma; Sumuntur verò in sacris (1.) Indifferenter, Act. 15. v. 5. c. 24. 14. c. 26. 5. gðjie te Apostolstie cypcamy flowa; Secundum exactissimam *hæresin* (aut *sectam*) nostræ Religionis: Wedlug nadoſſonãlo Bey Sektu nabożenitwã nãwego. Utitur hac voce gręcã (*hæresis*) etiam Cicero in Paradoxis: Non enim fuit Veteribus hoc nomen *hæresis*, odiosum; sicut nec *Secta* latinum. Beza in nov. Testament. sup. Act. Apost. cap. XXIV. in marg. hæc habet verba: *Hæresis* sive *Secta* in bonam partem. Nonnulli ex Catholicis *hæresis* nomen temporibus Apostolorum medii generis fuisse docent; ut sunt Lorinus in Commentar. 2. Petr. 2. v. 1. ac Guilielm. Estius ad eundem loc. Thom. Harding. in Confutat. Apol. Anglic. c. 7. divis. 3. Scire oportet, *hæresis* nomen Apostolorum temporibus non adeo fuisse infame, ut ex Act. 5. judicare licet, nisi si quid addatur, unde pro vitio debere censer, possit intelligi, ut 1. Corinth. 11. & Galat. 5. Hoc ergo vocabulum medii generis erat tunc temporis, &c. (2.) In pessimam partem. Tit. 3. v. 10. 1. Corinth. 11. v. 19. vid. Clav. Script. S. Flac. sub V. *Hæresis* f. m. 390. D. Gerhard. in Confess. Cathol. Tom. 2. p. m. 982. D. Affelman. in Syntagm. Exercit. Academic. Disputat. XXIV. p. m. 645. seqq. Raup. Lex. Theol. p. m. 168. Ravel. in Biblioth. Sacr. f. m. 1135. Micral. in Lex. Philosoph. p. m. 555. 1245. seq. Lang. in Florileg. Mag. sub V. *Hæret.* & *Hæresis* f. m. 1260. Buchner. in Fabr. recogn. sub V. *Hæresis* f. m. 991. Bãczym nie tylko nãskã / ãle y inſkã ſcorakolwieſ Religija zowie ſie Sekta / gðy

Sa
był
puro

gdyś to słowo sekta, albo herezis cięra omnem contumeliam in medio usu bierze. Wolffgang. Musculus in loc. Communib. Sac. Theolog. ma pamietny de herezi Dykturo / p. m. 1306. w kuku kwespyjacy ogarniony I. Quid sit herezis? Quid sit herezis, & qui herezici vocandi, non est tam multis compertum, quam sint hæ voces in ore multorum, &c. Primò, quisquis aliquid sibi eligit, quod sequatur, quodq; verum ac sequendum sibi iudicat; hic si eligit, quod verum est, & utile, ut verum & utile, bonus & inculpabilis est herezicus, &c. Inde Tertullianus Christianam Religionem sectam (herezin) vocat, initio libri ad Scapulam. Deinde herezicus est, quisquis per errorem aliquid pro vero servandum eligit, quod alienum est à vero, &c. II. Quam sint herezes variae? &c. III. Unde sit herezis? Bonam herezim, quã DEO sincerã fide adherere eligimus, è supernis esse, nemo dubitare, mirumq; putare debet, quòd DEUM hereseos alicujus autorem constituimus. Est enim ille primus ac supremus omnium herezicus, si vim vocis consideremus. Nam nisi herezicus esset, quomodo nos ante mundi fundamenta voluntariè elegisset, & quos elegit tantã constantiã ad finem usq; singulari providentiã & curã prosequeretur? Per hujus spiritum moventur corda electorum, ut fiant boni herezici, id est, ut eligant sibi cum Mariã optimam partem, quæ ab ipsis auferatur nunquam, &c. Sic est herezis ex herezi, nostra ex eã, quæ DEI est, cujus etiam argumentum est, ut manifestum fiat, quòd per illam sumus electi. To są słowa Musculusowe. Proszę / żeby mi ich niec nie przypisować.]

Są niektórzy / mówią / niektórzy między nimi / jakim był on Perski Szlachcic Megabyus rzeżony / Ktory pur = Plutarchus lib. purowy płasq y złoty lancuch na sobie miał / de Tranquillitate przy =

animi cit. M. przyśledłbyś kiedys do onego zawołanego Młaz
 Braun Decad. lærzã / Apellesã. Tãniż go podobno chcac konfundo=
 XIV. S. Conc. de wãc albo zawstydzic / o malarstwie z nim jãk wiele
 Temp. Conc. III. morwic / mniemajac / że też jako on Kunst = malarstki
 p. m. 219.

rozumiał; Alec Apelles rzekł do niego; Nijelis pogac
 morwic / mniemalem / jes nie nie umiał; Lec teraz widze /
 co umiesz! Dco Pãcholstã (Ugniorwie) moi tam stoja /
 a sãrby do malowania tra y z ciebie sie nãsmiewãja. Jã=
 Eoby chciãł rzec: Slysze / że sie buciã / jãkobyś też
 w Kunstie malarstwu miał bydż biegły; ale o me=
 borazku / kiedyby tylko moi Ugniorwie mieli z to=
 bã o malarstwie dyskurować; podobnobyś pi=
 sãzele stulwby odpowiedziec im nie umiał!

Toż sie też nayduje miedzy niektórymi nãszymi
 Luteranãmi / ile Politykãmi / że sobie jãkãsi umie=
 jetnośc *in sacris* przypisujã (A day Boże / żeby nie jã=
 kãs tylko / ale gruntownã rzecy Boskich znãjomośc
 mieli / Ktora gdyby przy nich byla; perwmeby nie
sinistrè, ale *dexterè* roztropnie o rzecach Boskich y ko=
 ścielnych morwili!) Wiac Kãznodziejom przyemãja
 y przygãniãja; w Urzãdzie ich informować chca;
 wlasnie jãk pomieniony Szlachcic Perski w Kunstie
 malarstwu chciãł podobno Apellesowi rownym /
 bã nãden biegleszym bydż: Tak y oni / c.

[Stuſnie tu przypetagam ſłowã jednego Meſzã Ugoſ
 nego / Ktory poglãdajac nã takie Przypãniãce
 po Niemiecku tak dyſkuruje: Die Allemanns. Tadel
 ler werden hier auch vornehmlich verstanden / denen
 niemand was zuthun reden / schreiben / oder machen
 kan; die immer denken; Wenn ſie das hãtten verrich
 ten ſollen / oder auch nur dabey ſeyn / es hãtten viel an
 ders rauſkommen ſollen / ic. Alſo bilden ſich ſolche ra
 delhafte Tadelſer ein / anderer Leute ihr Thun habe
 ſein Geſchick / ſie hãtten wollen der Sachen ein Anſehen
 geben! das thut die Eigen-Liebe! Es ſind aber ſolche
 Leute

Vid. der Teuffels
 ſche Dren. Band
 M. / G. Sp. m. 67.

Lec
 nie z
 droz
 go
 wla
 aby
 poc
 mi
 Do
 ſe
 ſad

Leute gemeinlich die allerunverständigsten Knoßen/
ob sie sich gleich sehr klug dünken. Vor diesem tadel-
ten nur hoch-verständige Leute was / und zwar mit et-
ner sonderbaren Manier; Numehro könnens auch die
Bauern / und das ungelehrte Weibs-Volk; Und ist die
Tadel-Kunst gar zum Handwerk worden. Da ist ih-
nen das und jenes nicht recht / da doch kein größer Un-
recht ist / als daß man alles tadelt. Wer niemals
kein Buch geschrieben / soll auch keines ta-
deln. Warum? Er weiß nicht / was darzu
gehöret. Wer niemals geprediget / soll auch
keine Predigt tadeln. Ein ieder bleibe bey seiner
Kunst / die er gelernt hat / davon urtheile er / und sonst
von nichts. Widrigen Falls wird ihm Apelles sein
Ne Sutor ultra crepidam! zuruffen. Schändlich und
überschändlich aber ist von manchen Gelehrten / daß sie
es vor höchste Weißheit halten / wenn sie allen Büchern
allen Tadel geben können / und solten sie auch die Ursache
von Laune brechen / ic. Aber solche Tadel-gern achte
man weniger als einen Dattel-Kern.]

Też nie Pácholetá Apellesowe / ále pobożni Brześciá-
nie z nich się nasmiwają / ponieważ nie tylko o ma-
drości y umiejętności swojej wiele rozumieją / one-
go nápomnienia Apostolskiego zapominając: Po-
wiadam każdemu / co jest między wami /
aby wtecey o sobie nie rozumiał / niżeli
potrzebá rozumieć / ále żeby o sobie rozu-
miał skromnie; ále się też dają y ná Posłańce
Boże oburzają / gdy prawdę mówią y pisa.

Rom. 12. v. 3.

Nie dziwnymy się jedná temu! Takci to zawa-
że bywalo y bywac będą ná świecie aż do dnia
sadnego / że Veritas odium parit: Prawda w oczy Terent. Andr. II.

Amos 5. v. 10. Kto; albo/ jako Prorok S. mowi: Słaja w nie-
nawtaćci tego/ ktory je w brámie kargę/
á tym/ ktory im mowi dobre rzeczy/ brzy-
dza ále.

Dobrześ powiedział Proroku/ á gdybyś ninte
żył ná świecie: obaczyłbyś/ że się osobliwie teraz te
słowa twoje pełnia! Bo ktoż tego nie widzi/ jako
ludzie światowi tak zanege/ jak y podtego stanu
tych/ co je nauzája/ upominája/ przestrzegája. Kar-
za y onym dobre rzeczy mowiá/ w nienawtaćci ma-
ja/ y nimi się brzydza; á lubo im jakási fortezyja
pozwierzchnie pokázaja/ albo/ jako Dawid S. po-
wiáda: Usty przysiażni ofiáruja: w sercu
jednák jad sczery/ y gniew tájemny chovája;
y dzieje się według stárego Náuczyciela słow: Liberè
& sine adulatione veritatem prædicantes, & gesta pravæ vitæ
arguentes gratiam non habent apud homines: Ci/ práwi/
ktorzy śmieje y bez pochlebstwa prawde przepowiadája
y grzechy ludzkie gromia/ káski u ludzi nie mája.

Ambrosius in
1. Corinth. 9.
Vid. D. Hartm.
Past. Evang. lib.
III. Cap. XXII.
p. m. 562. seq.
Tit. in L. T. H.
p. m. 624. ex
Alphab. Histor.
Vid. Postil. m. in
Domin III. Ad-
vent. Conc. l. p. 92.

Czego doznał on' pobożny Biskup/ ktorego gdy
przy stole Cesarstwu siedzącego Cesarz upominał/
aby Urząd swoy Biskupi wiernie y szczerze/ jako
prawdziwemu Biskupowi y Pasterzowi Dwieście
Krysinowych należy/ bez respektu y wzglądu ná
Osoby wykonywał: áli on (Biskup) slyšac te sło-
wa od Cesarza ná wielkú rybá ná mósie leżácá pal-
cem ukázal morwiac: Mósc Pánie Cesarzu/ kiedybym
áperce do tej ryby miał/ odkadźbym ja nalepiey y náspo-
sobniey pozgał/ od głowy/ czy od ogoná? Jako Cesarz
rzekł/ od głowy: bo głowá nalepka y násmágniepka; Ná
to mu Biskup nie długo się námyślájac tym záplá-
cił. Jż tedy temu tak; wiec W. C. III. jako głowé
Pánsta

Pánštwá Rzymškiego naprzód Parze o Káźnobyłko Ktorego
 sie w stanie małżeńskim dopuszczają z Cesarzową Judyty/
 Ktora wáśń bliska krewna y powinowata jest.

To strofowanie wdżenie od Biskupa Cesarz
 przyjął y z Cesarzową wiecey wśtetęnie nie obco-
 wał; Ale Cesarzowa gniewem zapalona tak sie
 była ná Biskupa zaniżyła / że go potajemnie przy
 Doktoru zabie rozkazała.

A tak jest to rzecz kámi krwawymi opłakana/
 że sie Krześciance zaci y podli prawdzie S. prze-
 ciwiała / y Duchowi Bożemu zgota karać dać nie chcę;
 a to po wielkiej gęści pochodzi z dumy y hárdości/
 że są / jako Apostoł S. uay / *Φιλαυσι*, **Caini** ście

Genes. 6. v. 3.

2. Tim. 3. v. 2.

bie milujacy / dumni / pyśni (wiele osobie
 rozumiejacy) y **uśy świerzbice mający.**

6. 4. v. 3.

Przetoż im też to / co gęścią w Księgach nabożnych
 gytaja / gęścią w Kościele ná kazaniach *lyśa*/
 w śniak nie idzie. Ale niech im w śniak idzie / albo
 nie idzie. przedacie prawda prawda zostanie;
 y nie wiem / jako sie duszne ostoi ich zbawienie.

Psal. 54. v. 15.

Czasu jednego bn známienity Teolog *Ambrosius Vid. it. D. Hart-*
 miał w Szmalkaldzie karać przed *Liżety* y infymy *man. l. c. Cap. X.*
 wielkiemu Pány. Ono kazanie tymi gorliwym za-
 sal słowy: Tá Ewangelija przepytana należy do ubo-
 gich / ucrapionych y zasmuconych ludzi; a nie do was *Kia-*
 jat / Pánów / Szlachty y Dworzánów / którzy w delics
 jach / roskosach y radościach cielesnych ustawicznie żyjęcie/
 bezpiecnyimi jesteście / pokuśnieniu y ucrapieniu rzadko śiedy
 jákiemu podlegać!

p. m. 384.

Y toć to jest / co sie w Dyfkursu sámym sub lit.
 R. 6. wspominało / że niektórzy Káźnobyłci / gdy
 śiedys w Widniu przed *Liżety* y Pány zacnymi

Razac widział/ iż ospałe Kazania słuchali/ to ná Kaz
tedrze żądał pytanie: An salvari possint Principes (Ma-
gnates, Nobiles) &c.

Bołáto to nie pomáku tego pobożnego Kazno-
dźcieje, że owi Pánowie Kazanie jego wżgardzali.

Y podziś dzień bolesno też to Stugom Bry-
stusowym/ kiedy ludźie hárdzi nie tylko Kazania/
ale y Osoby ich w osách ludźkich niepozorne lekce
sobie wáżá; á miásto tego/ coby mieli Nauzyćiele
swoje gzić/ to je oni poniewáżá/ y po toledzie
nosá; y wierzyć temu nie chcą/ że z namniefiego
słowá/ ktorym Kaznodźcieje swoje szypia/ ná sa-
dźie Bożym bédá liżba oddać musielí.

Żyzył bym sobie tego/ żeby tácy sług Bożych
Szypáge sztyli y uwáżali słowá Mjáa niektorego
Uzonego/ ktory piše: Non invenimus, quempiam Filios
filiorum suorum vidisse, aut feliciter tandem mortuum, qui
Ecclesiam, qui Ministros DEI persecutus damno vel contume-
liis eos affecisset, &c. Nie napdujemy y nie sztyamy tego/
żeby kto Dźlatek dźlatek swoch doztał/ álbó szesliwie
náosłatek umárl/ ktory Kościół/ ktory Sługi Boże
wżgardzał/ prześládował/ álbó álbó krzpede im ják
uczynil/ onych háńbil y sromócił.

Jacob. Wim-
pheling, in Epi-
tom. Rer. Germa-
nic. Cap. XV.

M. J. G. S. im
Zeussel. Drey-
Band/p. m. 65.
seq.

vid. M. Ernsts
Silber • Haus/
Pars. II. p. 327.

Ach! wyrzekł kiedyś niektory Mjá pobożny nie
bez serdecznego áfektu te językiem Niemieckim słowá:
Wie sind doch derer so wenig/ die treue Prediger lieben
und ehren! Żeh habe mich schon vor diesem über Kaiser
FERDINANDI deß II. Worte höchlich gewundert/ die Er ein-
mal von sich hören lassen. Wenn Ihm ein Engel und
ein Priester zu einer Zeit und an einem Orte begeg-
nete/ wolte Er erstlich dem Priester/ und hernach erst
dem Engel seine gebührende Ehre erweisen. Nun ist
es wahr/ und muß mans den Catholischen zum Ruhm
nachschreiben/ daß sie ihre Priester trefflich ehren. Und
wir

wir (Lutherische) seyn so verblendet / und erzeugen unsern Evangelischen treuern Lehrern auch nicht einmal die gebührende Ehre / und wollen doch die besten Christen seyn! Ich erinnere mich hier / daß einmals an einem Orte der Discurs war: Woher es doch komme / daß heut zu Tage die Priester so verachtet wären? Da fielen nun unterschiedliche Meinungen. Endlich sagte einer ein verständiger Mann: Die erste Kirche habe Hohe und Niedrige mit dem Bann geschreckt; Heutiges Tages aber hätten sich die Diener GOTTES den Bundes Schlüssel fast gar auß den Händen nehmen lassen / ic. Nun stelle ich das an seinen Ort / und sage nur noch dieses: Wer Priester verachtet / gibt damit jedermann zu verstehen / daß er sehr kalt in seinem Christenthum sey.

To / com teraz *per Digressionem* mówić / do trzeciego Punktu (de Ministerii veneratione) należy. Ząsým już ambage remotą wedle przedśmowzięcia mego o piątym punkcie rzec muszę bade. Wo w pomienionym o Páńskim y Szlacheckim stanie Dykursu móm powiedziałem między innymi / że Panowie (Szlachęcy) pobożność po sobie pokázować mają (s.) Humilitatis observatione: Pokory przestrzeganie / ic. gósiem przytoczył słowa z Proroka Izajáša / w których Bog woła przeciw pyśe Corek Synóskich / którzy dzisiaj pyśe Corek Arześciáńskie nie tylko zaczęto / ale y podłego stanu náśládnia / y ob nich fożo w niektórych rzeczách / co się pychy tyżę / biorą.

[Dá słowa Proroka Izajáša / w których się Bog oburza ná pyśe Corek Synóskich / táż piśe D. Cramerus in der Biblischen Anweisung luy. c. 3. Esaj. p. m. 496. Buś-Predigt wider das stolze Franck-Zimmer / welche hier vernehmen / wie GOTT so eigentlich ihren

ihren stolzen Kram wisse zu theilen/ und zu zehlen/ und
so genau acht habe auf ihren Gang und stolze Geberde.
Darumb haben sie sich zu hüten/ daß sie nie gleicher
Strafen/ wie hie gemeldet/ mehr heimgesucht werden.
A. M. Lungwitz. in der Biblischen Herrn-Postill sup. Do-
minic. IV. Advent. Conc. IV. p. m. 265. tpech Mies-
nietlich zářpwa flow: Meinet ihr aber ihr Stolzen
und Hoffnungen/ ic. Meinet ihr/ GOTT der Heilige
Geist habe umbsonst in die heilige Bibel setzen lassen den
Spruch des Propheten Esaię am 3. Cap. Und der
ZLXX spricht: Darumb daß die Töchter
Zion stolz sind/ und gehen mit aufgerich-
tem (nacktigem) Halse/ mit geschminckten An-
gesichten/ treten einher/ und schwenzen/ und
haben köstliche Schuh an ihren Füßen/ ic.
Ja/ sprechen eulche: Unser ZLXX GOTT
wird sich eben umb die Hoffart bekümmern!
Respond. Da siehest du auß dem Spruch Esaię 3. daß
Er sich umb deine Hoffart mehr bekümmert/ als du
gedenkest/ wilst du nicht davon ablassen/ Er wird dich
wol finden!]

A iř Prorok S. ná mieyscu przerzegonym wspomina-
na trzewiki/ ktorymi także Córki Syoniskie plodziły
pyche: wiec to pytanie ieszeliny z sobą roztrząsac
mieli: Jesli y to do pychy nalezy? albo/ Jesli też to
grzech: Kiedy Meszypny/ a osobliwie białe głowy trzewiki
ná klockách (treptách/ kórkách) albo y ná wysokich ob-
zácách/ ják o z Niemiecká mowia/ nořo?

Podobno niektorzy te Kwestyja gytając śmiech
sobie z niey ugynia y rzeka: śmieřne to jáko pytanie/
y uwážania niegodne!

To y te słowa Boskie mája byđź śmieřne/ kto-
rymi Bog trzewiki pyřne Córki Syoniskie karze?

[Tu snabž oztole sie ktorę Skrupulane rzecac:

W *texcie Originalnym* (Hebrayskim) nie dziese sie
wymianka trzewikow: A gdemuz to D. Lutherus
w Niemieckiej Biblijej smial te polożyc słowa?

Sie haben köstliche Schuh an ihren Füßen: **Ważja**

kośćcowne trzewiki ná nogách swoich.

A w starej Biblijej Polskiej te sie słowa naps

duja: **Trzewiczkami szypiac.** Was

jeż w Biblijej Polskiej Krolowi Polskiemu Zpa

guntowi Trzeciemu dedykowanej sup. 3. Cap. Esaj.

fol. 754. ná te w *texcie* polożone słowa: **Corki**

Sponśkie chodźły/ plasáły/ chodźły

nogami swymi / y postáwnymi kro-

ktem postepowały / ná kráju táł piśe:

Y nogami swymi brzaśły t. i. trzewiczká-

mi ze Żwonezki. Bo / jako sie niżej powie:

Óne Corki Sponśkie miewáły u trzewikow jákieś

żwonezki / táłże kiedy chodźły / nogami swymi

brzaśły. D. Dieteric. in Sonderb. Predigt. dritt. Theil/

Conc. VI. p. m. 69. ná te słowa Proroctie táki tojs

klad dáje: Den Pracht betreffend/ meinet er / daß sie

haben köstliche Schuhe an ihren Füßen gehabt/ die ent-

weder mit Rárch aufgefüllt / daß sie Lärchen / oder mit

Seiden besetzt / oder mit silbernen und góldenem Zin-

bern besetzt / daß sie / wenn sie treten / klingen. A in

marginie kládzie te słowa: Worinn ihre Pracht in Klei-

dung bestanden? (1.) An Schuhen / cum cinnitu ac

plausu. juxta Hebr. &c. Pag. 79. *tych używa słow:*

Gedenket an die köstliche knarrende und klingende Schu-

he der Tóchter Zion / und hñtet euch / treibet teinen

Pracht mit euren Schuhen/ 16. Ein etiel und schändlich
 Ding ist es / daß man auch mit Schuhen wil Hoffare
 treiben/ das kan GOTT nicht leiden / Er wils ernstlich
 strafen / 16. Mancher hat den Fuß darüber entzwey ge-
 brochen/vid.volumen Conc.Miscellan.M.Albr.p.m.189.
 Co sie ektie nowey Biblijey Polskiej we Gdanisku
 y Amsterodamie wydrukowaney / w tej sie zgola
 c. 3. nie wspominaja trzewiki; jakoć y in Bibliis
 Tremellii o tym gluch (p. m. 624. seq.) Piscator sup.
 Proph. Esaj. (p. 14.) Słowa Tremelliusowe: minutis
 passibus incedunt, pedibusq; suis compeditas agunt,
 własnie tymi wyrażił słowy: Treten einher mit kur-
 zen Schritten / und gehen einher / als wären ihnen die
 Füße gebunden / (vid. Priückner, in vindic. sup. c. 3. Esaj.
 fol. m. 10. ubi cit. Glasg. lib. 3. Philolog. Sacr. tract.
 2. can. 16. p. 204.) A lubo Tremellius, Piscator, y inni
 nie wspominaja trzewików: áwśakże przekładu
 Luterowego y stárey Biblijey Polskiej niéć ganié
 niema: Ażkolwiek bowiem Tremellius y Piscator He-
 brájskiego trzymáli sie textu: przecie jednáć wykład
 dem swym sensu álbó rozumienia słow Prorockich
 jáśnie y rzetelnie nie wyrażili; co lepszy y pilniejszy
 upátczył y uważył on stáry Teolog D. Osander sup.
 c. 3. Esaj. f. m. 8. gdzie te słowa: Et pedibus suis
 composito gradu incedebant, wykládając powtórda:
 Hebr. Et pedes suos ornabant, i. e. superbo & molli
 gradu incedebant, ornatis etiam calceamentis. Nam,
 mówi przerzeczony Teolog sup. c. 7. Cantic. Cant.
 f. m. 1038. & calceos ornabant foeminae Jerosolymita-
 nae Esaj. 3. Corti Syonńskie busno y drobno/
 stapały: nogi swe śmymymí trzewikámi
 stroiły / álbó trzewiki / ktore ná nogách no-
 siły / kostownie / zdobiły. D. Försterus, Florp

bez wotpienia był Hebrájský dobry/in *Commentar*.
 sup. Proph. Esaj. p. m. 98. tak o tym rzecz mówią
 byli: Corci Syonštíe/ prawi/ pycha piodziły
 (III.) Pedibus, quibus factum exercebant duplici mo-
 do: Incesu nimirum, & ornamentis, quæ pedibus
 adhibebant. Ze przez te ornamenta pedum rozumie
 trzewiki/ poznąć to możemy z słow/ które z textu
 przyprowadzi: In die illâ auferet DOMINUS ornamenta
 calceamentorum, *Ravanellus* in *Biblioth. Sacr.* sub V.
 Calceamentum seu calceus f. m. 366. seqq. ma-
 rościogły Dykturo o trzewikach/ á zwłaszczá
 (IV.) wypisza Adjuncta calceorum, quæ sunt
 (1.) Corrigia, (2.) Ornamenta, quibus calcei ornan-
 tur. Hinc calceamentorum ornamenta (ut habet vul-
 gata) tanquam ad luxum comparata damnantur.
Oecolampadius spisał *Kommentarz* ná *Proroká Izás*
iasá/ w którym in cap. 3. f. m. XXXIV. o pyche
 Corci Syonštích pisze: Id quod Filiabus Zion obi-
 citur, quod gradiendo & plaudendo superbe inces-
 serint, & pedes quoq; quibus lutum calcatur, or-
 naverint suis ornamentis, auratis squamulis, vel etiam
 gemmatis. Powiáda ten sławy Teolog/ że Corci
 Syonštíe nogi swoje/ którym sié błoto
 depce/ stroikły ozdobami swymi/ jákoż to
 kłóskami pozłożonymi/ albo też (ráżey trze-
 wikami) perlami osádzonymi. Quæ, są dalsze
 słowá jego/ teste *Polluce*, *Perisphyría* dicuntur, &c.
 W mowí dalszy: Similiter composito gradu incede-
 bant, non est juxta Hebraicam veritatem, quæ uno
 verbo (quod deductum est à nomine *hēches*, quo
 significatur *compes*; Plurale verò significat *periscelides*,
 ornamenta scil. crurulia vid. *Piscator. Commentar.* in
 Proph. Esaj. sup. c. 3. p. 52.) periphrasin illam com-
 plectitur.

plectitur, perisphyriū utebantur, vel ea apponebant.
 Tu o tym słowie Perisphyria, miásko łcorego Tremellius
 p inni / o czym sie niżej powie / zázywája słowa /
 Periscelides, musz nieco powieǳieć / żeby ois poká-
 záto / iż Lutherus w Biblijej swej Niemieckiej
 contra veritatem Scripturæ nie wykróczył / kiedy te
 ma słowa: Und haben töstliche Schuh an ihren Füßen.
 Si bowiem / łcorz w jazyku Greckim są dobrze
 blegli / powiáda ja / że to słowo Perisphyria znáczy
 fascias circum talos, quidam talaria exponunt, quæ
 Homerus in Mercurio vocat πέδιλα; Nuż πέδιλον
 jest talare, calceamentum varium, calceus, &c. jakóć
 y Cnapius in Thes. Latino-Polon. twierǳi / że to słowo
 Talaria, między inšymi znamionuje Dbow / trze-
 wił álbo bot. To wšpółko wiéǳac D. Lutherus
 dobrze z dobrym rozmyślem położył w przekłás
 ǳie Biblijej swojej te słowa: Und haben töst-
 liche Schuh an ihren Füßen. Vid. Diction.
 Latino-Grec, locupletatum, illustratum & emenda-
 tum per &c. sub V. πεισφύρια, vel πεισφύρια.
 It. sub V. πέδιλον. Leg. q. D. Calov. Bibl. illustr.
 D. Quistorp. in Annotat. Biblic. sup. c. 3. Esaj. D. Pfeiffer.
 In Dub. vexat. Script. Sacr. in Esaj. nie nie mája o
 trzewiśkách Coreł Sponśkich / o łcorzch Prorok
 Izájaś rzec ma. A gdy ieśże dáley Prorok S.
 onym Dármopysłom Sponśkim grozi: Zu der
 Zeit wird der HERR den Schmuck an den
 töstlichen Schuhen wegnehmen: Ontá
 onego / są słowa w łárey Biblijej Polśkiej /
 y w Biblijej Wuyłowej / Gdeymie Pan
 ochedostwá trzewiśłow: Żeby záśle Tre-
 mellius

melius, Piscator, y nowa Biblija Polska żadney
wzmianki erzewiskow nie czyni; ale miasto słowa
tego/ calceamentorum, Tremellius kládzie słowo Peri-
scelidum, w tym go y Raup. sup. III. Cap. Esaj.
p. m. 33. imituje. Piscator in dem dritten Theil des
Alten Testaments in 3. Cap. Esaj. p. m. 14. takż wy-
klad daje: Der **3. L. A.** wird wegnehmen
den Schmuck der Schenckel-Bande. A w
Polstrey nowey edycyey te sie czytają słowa:
**Wdeymie Pan ochedostwá podwiaz-
zek.** Rozumieja sie tu podobno podwiazki takos-
we/ jakowych do obuwia/ albo/ do erzewiskow zá-
wano; co z tych słow Pliniusowych poznawamy.
Arctolis fasciis (periscelidibus) quibus in calceatu ute-
batur. Przez to słowo/ Periscelides, ktorego Tremel-
lius y inni używają/ rozumieć sie też mogą Pons-
zochy/ ná ktore sie obuwiają erzewiski. Záczym
ja ten Dykkturs o erzewiskach/ o ktorych Prorok
Izajasz rzecy prowadzi/ stracam słowy jednego
Teologa/ ktory przywodzić słowá Proroctie:
Er wolle den Schmuck an den köstlichen
Schuhen wegnehmen/ tak dykkturuje: Wel-
cher Schuhe. Schmuck nicht nur in zartem weichen
Leder/ herrlichem Sticken/ und köstlichen Verbrämen
bestanden/ sondern auch in deme/ quodd in pedibus mo-
nilia circumposuerint tinnitum facientia, wie solche
D. Geier de luctu Ebraeorum p. 291. beschreibt/ ic.
Et Buxtorfius in Lex. p. 545. &c. Periscelides dictæ
à vinciendo & ligando, fuerunt autem inter orna-
menta mulierum circa pedes, & paulò post: fuerunt
istis compedibus alligatæ catenulæ aureæ ad mode-
randos passus, ne nimis latè fierent. Vatablus s. h. l.
C iiij scribit,

Plinius
cit. Cnap. in The-
saur. P. L. G. sub V.
Podwiazka
f. m. 748.

scribit, quosdam velle, ornamentum pedum fuisse non ab simile illi, quo utuntur mulieres Hispanæ, quæ crepidas gestant cum tintinnabulis, dum saltant. Vid. Mich. von Lantisch im neu-polirten Wahl-Schatz/ p. m. 709. D. Fridlib. in Theolog. Exeget. sup. Proph. Esaj. f. m. 635. 640. Raup. in Proph. Esaj. Cap. III. p. m. 33.]

On známienity Teolog D. Kestlerus in Theol. C. C. Cap. VII. p. m. 41. tey Kwestysey zá smiechu godna nie uznawa/ ktora tymi Niemieckiemu proponuje slowy: Ob ein Christ mit gutem Gewissen und ohne Sünde/2c. mit Stöcklein (Klöcklein und Absätzen) gemachte Schuhe tragen könne?

Do tego pytania ztad wziął okazyja/ poniewaz zá gásw jego mówiono o jakiejsi apparicyej albo widzeniu Anielskim / że się niektorey biakey głowie Anioł był ukazał albo widzieć dał w osobie jakiegos małego Pádyokcia z małą brodką / w biakey fosulcenc. Ten Aniołek/ jako udawano/ o gym pomieniony D. objernie piśe / wołał przeciw takim występkom/ ktore względem innych wielkich y sprasznych grzechow podłe y małe się bydy zdadza; jaż poż to są trzewiki na flokách 2c. Groził on Aniołek ludzom / że ich Bog dla takowych trzewikow/ jeśli ich nie przestana nosić/ srodze karać będzie.

A niżeli D. Kestlerus ná te przerezona Kwestyja odpowiadá: tedy o tym Aniołku nie nie trzyma powiadajac / że nigdziey w piśmie S. nie zytamy/ aby się Aniołowie S. w Osobie Działek albo Chłopiat małych byli ukazowác mneli 2c. Y tak onego małego Aniołka ma zá Dziabekka/ gdyż Szatan y w Anioła świátości przemieńić się może.

2. Corintb. II.

v. 13.

Ná pyátie wzwył przywiedzíone feroce oda
powiada: á tiebybymi tey odpowiedzi jego tak / já-
ko ja on wywodzi / trocha dlugi ekstrakt miał naye-
nie: wieleby mi gánu y pápiernu do tego potrzebá.
Przetoż ja to / co on Niemieckum mowi jezyciem/
polskiemi trotko ogárne y wyraże slowy. A tá jest
Suma / y trotkie ogarnienie slow jego.

Trzewiki ná klockách (treplách y forkách) álbo
y ná wysokich ábzácách nosić / nie jest to samo w jó-
bie grzech; y dlategoż też to summienia skłá Krze-
ściáńskiego nie obraża: jest to bowiem *adiaphoron*, álbo
rzecz bezroźna tákie nosić trzewiki / gdyż tego Bog
w slowie swoim áni rozkazuje áni zakazuje; jakoe
y o tym osobliwego w piśmie S. rozkazu nie naye-
dujemy, co jesć y pić / y jáko pokarm y napoy go-
tować mamy; ále to nam rozkazáno od Boga / że
w jedzeniu / pienu y w odzieniu mamy mniernymi
bydź / y zbytkow się chronić.

Przeto nie grzeszy Krześcianin badź *Wesayzná* /
badź y białagłowa w tym / tieby trzewiki ná po-
mieniony model urobione nosi / jedno tego się ká-
żdy wystrzegáć powinien / áby / jáko innymi ubio-
rámi / tak y trzewikámi pychy nie pódził.

A że temu tak / y nie jest to przeciw Bogu cu-
dne y ozdobne nosić trzewiki; poznać to możemy
z slow samego Boga / Ktory mowi: *Obulem cie* Ezech. 16. v. 10.
w kóstowne (zámieshowe) trzewiki. *Calceavi te*
taxo, *Pagnin*. *Corio taxeo*. *Hujus animalis mentio fit Exod.*
26. 14. *Sensus est, Calceos paravi ex optimo corio.* Álbo/
jáko stary *Pater Hieronym S.* piše: *Calceavi te hyacin-*
thino, vel hyacintho. *Obulem cie w modre*
obuwie (trzewiki) WUJEB. *D. Osiander super hæc*
verba ita commentatur: Existimo, hoc loco accipiendum pro
corio

eorio molli, tenero & eleganti, quo Virgines & Matronæ delicatæ in calceamentis uti solebant.

Cant. 7. v. 1.

W pieśni Salomonowej Oblubieniec niebieski
Syn Boży do Oblubiennice swojej tych używa
słów: **O jaś piękne są nogi twoje w trze-
wiłach o Córko Kijaeca!** Vid. M. N. Röpp. sup.
Cantic. Salom. p. m. 1210. seqq.

[Clement Alexandrinus (alleg. Engelgr. in Luc. Evangel. Par. I. in Dominic. IV. Advent. p. m. 37. It. in Coelest. Panth. Par. poster. sup. Fest. Matth. p. m. 137.) observavit ad illa verba coelestis Sponſi: *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis tuis Filia Principis!* Olim nempe puellas subter calceos seu cothurnos suos, aureos clavos gestare solitas, in quorum capitellis verba aut symbola amatoria insculpta erant, quæ arenæ impressa ab Amasis ponē vestigia sequentibus studiosē legebantur. Non verba, sed efficacissima amoris testimonia nobis sanguinea amantissimi JESU designant vestigia, quæ à Prætorio Pilati ad usq; crucem 1321. cruenta fixit. Ne hæc sequi pigeat, præclari Doctoris peroratio impellat, &c. Vid. Ursini Sac. Analect. Volum. alter. seu Quæst. Biblic. Lib. III. p. m. 106. ubi quoq; verba Clement. Alexandr. recitat.]

Judith. 13. v. 10. **Ona S. Páni Judyta mając iśe do obozu Asy-
ryjskiego śiaty wdowiſtwa swego zewleſła / y ubra-
ła się koſtownie / między inſymi obulą trzewiki
(pátynki) ktore uchwyciły oko hołofernowe.**

Luc. 15. v. 22.

**Synowi márníratnemu Dólec / chcąc go
przychodzić / rozkazał trzewiki dać na nogi jego.**

Te słowa y przykłady teraz z piſmá S. przyto-
gone poſtawię / że nadobne przyſtojne trzewiki /
Arzeſciánin tak nieſayzná / iáko y biała głowa
z dobrym ſumieniem według ſtánu ſwego noſić
może.

Powia-

Powiadają to o jednej zacney białey głowie / M. Albr. Conc.
 Ktora *Rhadope* nazywano / y między wszytłiem *Młā* XXIII. p.m. 262.
 tronami Egypckimi za nacudniejszy (napisał = in Gaud. super
 niey) miano. Tā posła była kiedyś do Ogrodu omne Gaud. ubi
 swego / chcąc się kąpać. A gdy Służebnicą jej była = cit. Strab. l. 17.
 ty zewlezione niedbale opatrzyła: przydało się / że *Elia* l. 33.
 niespodzianie Drzeł po powietrzu lecać *Rhodopie* trze = var. histor. c. 23.
 wil porwał / a on do Krolewskiego miasta *Memphis* Moller. in Con-
 zaniost / w którym Krol *Psammetichus* mieszkał / a włā = cin. Allegor. Cap.
 śnie tedy pod niebem śady odprawował. Tāmże III. p.m. 32. §. 56.
 Drzeł on ukrądzony trzewił na łono jego spuścił / Vid. q. Mich.
 gdzie się Krol dwiema rzesom wielce dziwował. Fels. Geistlichen
 (1.) Co to znaczyło / że taki zacny y między wszyt- Schuh - Laden
 kieni Ptakami naprzecdnieyby Ptak tak niezwyśay und Gerbe-Haus
 ny kup na ono miejsce zrucił. (2.) Zwielsim po- sub lit. B.
 dziwieniem Krol się onemu trzewikowi przypatro-
 wał / że bāzo kinstownie y kōstownie był uro-
 biony. Dlategoż się też pilnie wywiadować y bā-
 dać kazał / komu by ten trzewik włāśnie należał.
 Po pilnym y drugim pytāniu doszto to Krola / y do-
 wiedział się za pewne / że on trzewik był *Rhodopy* /
 Ktorą zarazem na rozkaz Krolewski do miasta *Memphis*
 przyprowadzono ; a iż się Krolowi w osād jego
 osobliwie podobala / za Krolewską Małżonkę od
 niego przyjęta była.

Z tey Historyjej wiidsiemy / że y za dawnych osā-
 som pisłne y kōstowne trzewiki miewano ; a tak o-
 we ci / Którym to należało / wedle stanu swego no-
 śili / a przez to Boga nie obrażali.

Sebyście tedy Wy Mieszczny / ile Wy białey
 płci Osoby (Pānie y Pānny) strojnymi trzewika-
 mi wāskymi Boga do gniewu nie pobudzący: wiec *Clemens* Padaga
 nie bądźcie / jako owe Galantki / o Których jeden lib. 2. Cap. 11.
 Māuszciel takā rzesz prowadził: In calceamentis Super-
 be arrogantesq; Femina maximam ostendunt mollitiem :
 W trzewiśach / powiada / pyśne y hārde Niewiasty nays-
 wielkie

Chrysoſt. Ho- wielko poſtawia pteſliwoſć. Co nwaſając Chryzo-
mil. V. in Matth. ſtom S. pluribus verbis calceos luxurioſe polientes reprehen-
dit: wielo ſłow karze owych / co trzewiki zbennie (roſpuſta-
nie) ſtroja.

Czytamy o Janie S. Krzyſciele / że ſie przed
Pánem Krzyſtuſem bázro poniſzał / co ſie z tych ſłow
Job. 1. v. 27. jego potázuje: Nie jeſtem godzien / ábym
rozwiázal rzemyl trzewiká jego.

Trzewik ſwoy zawiſzował Pan JEZUS rze-
mykiem / toć nie jedwabnym / ány złotym ſnurem;
jáko to dſiſia niektorzy między Meſayzyna y między
Niewiaſtami gynie: co wólc nogi ſwe aí názyt
ſtroja: bá y drugie trzewiki drogiemi kámiemi
y perłami háſtowane noſia. Erubeſcat ſuperbus ho-
mo, quoniam DEUS ſe humiliavit, ekſplánuje jeden po-
Bernhardus. bożny Pater: Niech ſie / pry / zawiſydzá głowiek pyſny /
poniewáż ſie Bóg ták bázro poniſył.

[Tu / iſ Jan S. Krzyſciel uſnawa ſie zá niegodnego
Pánu Krzyſtuſowi rozwiázac rzemyl trzewiká jego /
Ruſnie ſie pyeamy: Jeſli Krzyſtus Pan ná no-
gách ſwoych ſwótych trzewiki noſil? Nie-
ktorzy nie chcú zoſta ná to poſtolić / że Krzyſtus
Pan noſil trzewiki / o czym jeden známenity Teo-
log dáje ſpráwe powiádájac / że niektorzy diſputo-
wali o trzewikách Krzyſtuſowych: An CHRISTUS
geſtárit ſoleas nec ne? Lya dicit Johannem per Me-
taphoram ita locutum, juxta communem loquendi
modum, quo utuntur illi, qui ſuam parvitatem &
alterius excellentiam velint exprimere, aliás CHRI-
STUM calceamentis non uſum, cum calceos Apoſto-
li interdixerit Luc. 10. v. 4. & 22. v. 35. Ipſum autem
CHRISTUM ſedulo feciſſe id, quod aliis pracepe-
rit, Act. 1. v. 1. Nonnulli addunt, nec Mariam Lazari
ſoroſem

D. Bakius in Co-
pioſſ. Evang. Do-
mmic. Expoſit. in
4. Domin. Advent.
p. m. 129. Edit.
noviſ. p. 100.
Vid. q. Flac. Clav.
Script. Sac. ſub V.
Calceament. f. 10.

95.

D. Glaiſ. in Ev-
ang. & Apoſtol.
Text. Exeg. p. m.
349. ſeq.

D. Dieter. in

fororem nec peccatricem CHRISTI pedes inunge-
re, nec Simonem illis aquam dare potuisse Luc. 7.
v. 44. si DOMINUS fuisset calceatus. Quidam
contra volunt calceatum fuisse Christum, quia Marc.
6. v. 9. de Discipulis dicitur, quod fuerint calceati &
Petrus etiam iubetur induere calceos Act. 12. v. 8. &c.
Michael von Lantisch im neu-polirten Wahl-Schatz
p. m. 695. seq. táf o tpm dyfkluruj: Eine Frage ge-
het unter den Gelehrten im Schwange/ daß sie nemlich
forschen: Ob Christus unser Heiland barfuß
oder geschuhet gegangen/ da Er sein heili-
ges Lehr-Ampt geführet? Lyra, Bonaventura und
mit denen/ ic. vernemen solches mit allem Eifer/ und
wollen ihr Verneinen auß dem Luca c. 7. 37. bestätig-
en/ daß als Christus zu Simon dem Pharisæer zu Ga-
sse erschienen/ und am Tische gefessen/ eben die Sünde-
rin in die Esse-Grube kommen/ die des HEILIGEN
Füße mit bitteren Thränen gewaset/ mit ihren Haaren
getrocknet/ und mit der mitgebrachten köstlichen Salbe
bestrichen. Welches sie nicht hätte verrichten können/
wenn der HEILIGE nicht barfuß da gefessen hätte: So
habe Er auch seinen Jüngern befohlen keine Schuhe in
der Wegfabrt zu haben/ Matth. 10. v. 10. Aber wie die-
sen zu antworten/ zeigt der hoch-berühmte Theologus
Germanix D. Michael Waltherus in seiner Prophet. Post.
p. 55. Die meisten/ und wir mit ihnen sagen/ der
HEILIGE JESUS sey geschuhet einhergegangen/ wel-
ches alle vier Evangelisten Matth. 3. 11. Marc. 1. 7.
Luc. 3. 16. Joh. 1. 27. erwehnen/ ja auch Paulus,
Geschicht 13. 25. der Auflösung der Schuh/ und
derselben Riemen des HEILIGEN gedonet. Salmuth
in Pancirol. lib. 1. memorab. p. 319. vermeinet/ Er
habe sie zwar getragen/ aber nicht allezeit/ sagt daher;
Dubitandum minus, quod ipsum Salvatorem nostrum
maximam viæ suæ partem discalceatum fuisse con-
stat: Sporamus in David. digr. 1. f. 378. sagt; Christus

Analys. E. Domin.
p. m. 32.
Meelführ. in
Vindic. Evang.
Decad. I. Dissut.
4. p. m. 84.
D. Fridlib. in
Theolog. Exeges.
f. N. T. f. m. 160
seq.
Raup. in Lex.
Theol. sub V. Calc.
p. m. 48. seq.
Prückn. Part. IV.
Vindic. Biblic. in
c. 1. Job. f. m.
442. seq.
Ravel. in Bi-
blioth. Sac. Par. I.
f. m. 366. seq.
Coster. (Vid.
Bak. l. c. &
Meelführ. l. d.)
ut hanc litem de
Calc. Christi divi-
mat, putat certo
modo Christum
fuisse calceatum,
ita ut ima pedis,
etsi non summa so-
lea protegeret cor-
rigi adstricta,
etc.

wäre sonder allen Zweifel geschubhet einher-
 gangen/ allein genus tegumentu, die Art der Schuhe
 wäre uns nicht bewußt. Über diesen Spruch Johannis:
Er sey nicht werth/ daß er Christo die
Schuh-Riemen solte auflösen/ ist vorzeiten auch
 Zweyspaltigkeit entstanden; wie unter andern H. D. Mar-
 tinas Hoë Churfürstl. Sächsisch. Ober-Hof-Pred. zu Dres-
 den/ in seiner Postill dessen gedencket/ und also schreibet:
 Es stritten über diese Wort Nicolaus de Lyra, und
 Paulus Burgensis: **Ob Christus Schuh getra-**
gen/ oder ob Er barfuß gegangen? Wir aber
 halten mit Augustino, daß es nicht viel Disputirens
 oder Fragens bedürffte/ sondern man solte gänzlich da-
 für halten/ daß Christus Schuh angetragen, weil Johan-
 nes seiner Schuh-Riemen gedencket/ welches nicht ge-
 schehen wäre/ wenn nicht Johannes gewußt hätte/ daß
 Christus Schuh antragen thäte/ *ic. vid. Christl. Schuh-*
Laden und Gerbe-Haus M. Felsii sub lit. E iij. M. Fes-
lius in Nov. Prompt. Bibl. fol. m. 764. hzc habet:
 Und haben sich auch der Schuh gebrauchet Christus in
 den Tagen seines Fleisches samt seinen Aposteln/ wie zu
 lesen Matth. 3. v. 11. Marc. 1. v. 7. Luc. 3. v. 16.
 Act. 12. v. 8. Marc. 6. v. 9. Ihren derowegen/ *ic. die*
 nicht wollen zugeben/ daß Christus und seine Apostel
 Schuh sollen getragen haben. *ic.*]

Jako tedy ludźie hárđzi innymi strojami/ tak y trze-
 wikami pyche po sobie pokazuja; y nie beda już
 Szewcy wiedzieć mogli/ ná jaką foze trzewiki be-
 da náostatęk robić mieli. Bo jako inni Kzemięsłni-
 cy/ tak y Szewcy/ kiedy álamodskie obuwia wy-
 myślają/ pyche forytują/ przez co Boga środze
 obrażają.

[Moga tu byđz przywołdźione M. Creidii słowa/ Pore-
 ma Conc. II. sup. cap. 5. Jacob. p. m. 926. gđyle
 między innymi mówi: Sonderlich/ was Schneider/
 Schuhmacher/ *ic. Hurmacher und dergleichen Hand-*
werker]

Niel
 gorli
 ná p
 kom
 źnie
 wif
 oneg
 A co
 álbo

wercks-Leut anfangen/ die zu solchem Pracht helfen/ sol-
len sich erinnern/ daß nicht nur der Götz / son-
dern auch der Götzennmacher in gleicher Ver-
dammniß stehen / Exod. 20. v. 3. Psal. 115. v. 8.
Und deswegen nicht thun/ wie Demetrius der Gold-
Schmied zu Epheso, dem an seinem Gewinn mehr/
als an GOTTES Ehr gelegen war / Act. 19. v. 24.
Sondern viel lieber gar nichts arbeiten/ als solche
Alamodische Narren-Kleider machen/ dadurch
GOTT erzürnet / der Diebste gedrget / und Leib und
Seel in Abgrund der Hölle gestürzet wird. Denn
wehe der Welt der Aergerniß halben/ es
muß wol Aergerniß kommen/ doch wehe
dem Menschen/ durch welchen Aergerniß
kofft / Matth. 18. v. 6. Felsus im Geistlichen Schuh-
laden und Verbe-Haus / sub lie. B. powiada: Auch
darff ich nicht Zeit anwenden / die mancherley Art der
Schuh zu beschreiben / denn die Welt-Kinder von den
Schuhmachern eben so wol immerdar neue Muster ha-
ben und hervor bringen wollen/ an Nieder-Schuhen/
Stiefeln und Pantoffeln/ als etwa von andern
Handwerkern viel neue Muster erfordert und aufbracht
werden/ darüber eine liebe Obrigkeit bißlich Einsich-
ten haben/ und es wol abschaffen könnte/ damit der höchste
GOTT mit den neuen Mustern nicht so erzürnet/ die
Jugend nicht gedrget/ und die Handwercks-Leute nicht
so aemartete würden. Aber die Welt bleibet Welt.]

Niektory Kaznodzieja wołał kiedys na Katechizacji
gorkawie przeciw alamodiskim nowowymysłom
na przodku konstatym y jakoby rogatym trzewi-
kom powiadając / że je Diabeł wymyślił. A sa-
mie tedy był w kościele Szwiec / który takie trze-
wiki robił. Ten zapaliwszy y zapłakawszy się na
onego serdesnego Kaznodzieję hamiełnie / rzekł:
A coż temu Popu do trzewików : Ciec nas oto uczę / że
albo na jaki kfiast My Szwacy obumia robić mamy/
D iij

Drexel. in phas-
ton Cap. 27. §. 4.
cit. Wilhelm.
Bergm. in der
bestrafften Zün-
gen-Sünde/p. m.
25. seq.

Bobanje go ciskała choroba popadła! Leżwie tych słow domowioſhy wnet z Kościółka wybieżał: w drodze idąc do domu potkał się z nim Chłop jakiś duży y okropny / ktory porwawſhy go za łeb / uderzył o ziemię / także się zaraz krwio oblał. Tamże niemal całą godzinę leżał jak umiarty / aż ludzkie z Kościółka wybiegły do domu go zaprowadziły. A jak ſtaro znówu k sobie przyſzedł: roſpowieſdział wſyſtko / co mu się było ſiało. Y tak od onego czasu już wiecey ſpizaſtych y kónigatych trzewikow robić nie chętał.

Sciffler. in Tit.
contin. Cap. XI.
ſub VI. Precept.
p.m. 673. ſeq.

Skadby takie kónigáte y rogáte trzewiki poſſy / piſe o tym jeden Teolog mowiac: Ze podziſdzien ſpizaſte rogáte y ná przodku kónigáte ludzkie buani trzewiki noga: poſto to od jednego Wlazna dworſkiego / ktoremu Ciaze y inni Dworzanie chcąc drugich śmiechu nabawić / gdy z nim rozmawiali / noga ná pálce náſtepowáli / także Wlaſen drugdy zawrzaſznał / y od bolu załrzyknał: y owſem wſelaka złość onemu Wlaznowi wyrzadzając laſka okowána w pálce go kłoli. Lez naydowáli się niektorzy Dworzanie tak liſoſciwi / ktorzy w takim onego Wlazna trapieniu upodobania nie mieli: á widząc że mu pálce u nog śnie y opuchłe były / poſli do Szewcá / y roſkazáli mu / że nápotym Wlaznowi pozmienionemu trzewiki ſlużyſe / á do tego ná przodku kónigáte robić miał / áby nogi nie guły / gdy mu zaś się ná nie náſtepować / y onego koſturem w pálce ſkurſać beda. Przez co Wlaznowi temu bázno wygodził y poſluzyl był. Szwiec dla krotkoſci y niechy jedne ieſze parę takich ſpizaſtych y kónigatych trzewikow urobił / y one w oſnie wárſtatu ſwego ná przeday wyſtawił: A ſi ich wnet odbył: otoż ich wiecey nárobił / aż y inni Mijrzowie od niego takich alámodſkich ſpizaſtych trzewikow robić się náuczyl.

Gdzie

Gdyśle widziemy / że prawdziwe jest ono stare
przysłowie: Jeden Szalen wiele Szalonych czyni / nie
tylko / co się tyje trzewików / ale y innych strojów /
o których ja jeszcze nieco powiem / ponieważm w sa-
mym Dykturzu dalsza o nich rzecz prowadzić miał.
Gdy bowiem teraz bądź Mieszyzny / bądź białe
głowy iaki nowy siroy albo ubior wymyśla: zaraz
zaim się takich głupich dublow moc nabywa / co ich
w tym naśladowa; a na to nie pamięta że mizernego
y grzesznego ciała swego / Ktore się kiedyś tedyż
w proch obroci / y stanie się strawa ro- *Sir. 10. 7. 2. seq.*
bakom / aż nabyt stroić nie mają.

W prawdziwe maskie y żeńskie płci Osoby
zaczego y podłego stanu w tej mierze nie grzeszą /
Kiedy nadobną y uciążliwą hatą stanowi swemu
przewożą ciało swoje zdobia; gdyż takowe przy-
kłady są w piśmie S. Których ja teraz długim wy-
licząc nie będę Rejestrem; to jednak wspomnie
o niektórych wysokiego stanu Paniach / Ktore / o gym
Matheus on gorliwy Káznodzieja piše / to wyznawa- *Sarept. Conc. IV.*
ły y o sobie mowily / że Pánom Małżonkami swoim *p. 68. 4. alleg.*
gwozi y k upodobaniu sumnie kosztowne haty / *Scriven. in Bee-*
złoto / perły y drogie kamienie nosić musiały: zego *tem. Schaz. p. 10.*
by *alii* z insey miary nie byly czynily. Panustaly *1533. seq.*
śnadż te pokorne Mátroony na przykład Cłery /
ktora / gdy Krolewska hata na się wdziać musiała
do Boga rzekła: Ty wszystko znasz Pánte / *Adjett. ad Estb.*
a wieś / że chwale nieżbożnych mam w *Cap. 14. v. 15.*
ntenawiści / c. Ty wieś / że co czynię *v. 17.*
po niewoli: ábowiemci mte mierzys cen
znat pychy / Ktory nośe na głowie we dni
pośa

położowania się mego / brzydź się nim
jako baba plugawa / y nie noś go / gdy
jestem w swym pokoju.

Ona pobożna Xistna rzekła kiedyś : Gdy ja wes-
tę stanu mego w napiselniejszych y nakosztowniejszych ście-
gach chodzić muszę : zawsze mi na myśl przychodzi / co
aktor, 2 s. v. 23. Duch S. o Bernice mówi / że z wielką okaza-
łością przypła. Ja o tym myśląc wyszło sobie
leśce waże / co na sobie noś / y mam dziecię (Służeb-
nicę) podła / ktora w bojaźni Bożej żyje / za szczęśliwą
nab mie / ktorej się nie trzeba było fantazji y marnos-
ści bawić. (Vid. Scriver. l. c. p. m. 1535.)

O jakto te teraz wspomniane znamięnte Pá-
nie nie pomazki mierzają / y nie miło im było / gdy
się według stanu swego stroić musiały ! Wied y Wy-
ich w tym naśladować / a na to pamiętać : kiedy
się owo kto w ściegach sumnych aż nazbyt kocha /
y w nich się pyśni : tedy jakoby się chępił / że w
Kodźciach pierwszych upadł y zgrzeszył.

Czego nie uważała niektora harba rodu ślę-
ckiego Pánná / ktora / gdy się była nagle y nie-
spodzianie rozchorzała / jęła wołać mówiąc : Dł-
mąże nikogo / coymi pomogł : Mamże ja teraz w młot-
wym łwinacym wielu moim umrzeć : Przynieście mi śm-
by jeszcze raz piękne stropne ściany moje / ktorem / gdybym była
młoda / nosiła. Al gdy je na kółko przynieściono /
y przed nią położono / patrząc na nie jęła rzewno
plakać y rzekła : Ach moja miła ochebożko / jużże się wie-
cey obczepić y w ciebie ubierać nie mam : Ach czemużem
się na ten żal narodziła : Przestępy dzień / w którym się
pogesa ! Przestępy / ktory mnie stworzył ! Przypdź Dyable /
a portwi wyszło !

Z takim

Joh. Jac. Otto
in Evangelischen
Kranken-Trost/
p. m. 9.

Vid. Teutsch.
Frankösch. Ala-
mode - Teuffel/
p. m. 100.

Z takim strasnym desperackim wrzaskiem sywot
swoy stonasyła / y ono wieczne przekleństwo / *psal. 109. v. 18.*
jako bâte na sie przypoblekta.

Alby sie tedy taka przeklęta pycha / ktora ludzi
nakonec do zwątpienia przywodzi / na świecie nie
serzyła: wiec Zwierzchność powinna w to wey-
szceć / y wstrat jey gynie.

W gym sie posuwał Tiberius Cesarz / ktory był *Schönfliss. Postila*
zakazał w Państwie swym Woddanym / aby w są- *Domin. III. Adv.*
dach jedwabnych nie chodzili. *f. m. 96.*

O y dżisby takich edyktow trzeba: bo to ws-
dzieny / jakie zwykli w strojach / że nie rozeznac / Kto
Szlachcic / Kto Mieszanin / Kto Kupiec / Kto Rze-
mieślnik /c.

Czasu jednego w Rzymie między Mieszany *M. Ost in Appar.*
y Mieszkami wielka powstawala pycha. Tuż na *Catechet. Pract.*
on czas był tam jakis gorliwy y surowy Burmistrz *in 1. Præcept.*
M. Cato, ktory pyše był w głowe Nieprzyjacielem; *Conc. XIV. p. m.*
y starał sie niezmiernie o to / żeby ona pycha była
byje zkamac mogła: y dlategoż nakazał pewny są-
cunek / ktory od pychy dawac musieli / dozwalajac
Mieszanom y Mieszkom / Młodzieńcom y Pán-
nom / takie y owakie kosztowne strojne śaty nosić /
tylko że tak á tak wiele od nich dawac musieli. Ale
widzac / że im nie mało na on podatek od pychy
wychodziło / nie długo jey potym służba wypo-
wiedzieli.

Cożby y podziśdzien było / żeby pycha między
nami tak bärzo gory nie braka / gdyby Zwierzchność
wyjsza na nie pewny gyny stanowila: nie byłoby
osobliwie między Niewiastami (Pannami y Paniami)
takich sita / coby sie nazbyt stroily / y na przepysne
śaty zdobywały; aleby to uważaly / że przez pyche
naostatek w ubóstwo beda przyśc musiely (*Mies*
ktore

które są bardzo skropne / przypiegluby drugi / że ślami albo
 tyślocami liżą : ano u drugich drugdy y chleba w domu
 nie mają :) Wyjaśniby się też do nieczystoty / wśete-
 genstwa y nierządu uwodząc nie dawają / gdyż
 Brol Salomon ubior taki / który niewiastom nie
 należy / nazywa ubiorem Niewiast wbyte-
 czynch. Zgad podobno ono dawne uroflo
 przysłowie :

Femina culta nimis Femina casta minus :

Niewiasta aż nazbyt skropna /
 Za w nieczystość bywa hojna.

Przypuszczaycie to do serca Wy Dármopyski / co
 prze wielką pychę / jako się gálancie macie / nie wie-
 cie : ciaká wasze po alámódsku stroicie ; a gyniecie to
 na ten gas / kiedy do Kościoła na nabożeństwo
 idziecie : tak się wiec wybrzyńcie y ugładzicie / ja-
 kobyście do tancerz iść miały ! Y mogliby Rázno-
 dzije gorliwi słusnie na każda z was z Chryzosto-

Chrysoſt. in I. mem S. wołać ; An saltatura in Ecclesiam venis ? Albo
 ad Timoth. 2. al- idzieś do Kościoła na tańce ?

leg. Fabr. in Conc.
 Op. Tripart. P.
 Eſtr. in Domin.
 X. p. Pentecoſt.
 Conc. l. p. m. 636.

A coż wam po tych zbytnich strojach ? Oto
 z wyciągnionymi Byjami y odkrytymi
 ramiętonami y piersiami / na co się Bog
 uſtarza (Eſa. 3. v. 16. ſeqq.) chodźcie / koſtrowne
 trzewiczki noście / głowy wasze aż nazbyt
 pſtrzyćcie / po twarzy się malujecie : a na
 Jezabelę zgoła nie pamiętacie / Pora aſkolwieć
 Brolomą była : wſtakę jedną / iż twarz ſwoją
 uſfarbowała / y głowę ſwą ochłodziła (aż nazbyt
 uſtroiła) ta zapłata zgad odmoſka że oblige ſwe ma-
 lowane

lowane nieszysta krowa splugawie musiala/ y mar-
nie zgineła: Do ciato jej psi ziedli.

2. Reg. 9. v. 30.
segg.

Y to tez pycha pachnie / gdy nie tylko Wy.
Alamodowie bez piasow / ba y gajem bron albo
rapier przy boku majac / iakby sie sie z Em rwa-
meli: ale y Wy Alamodki po wiekšej gacie / bez
kosz / iako tu u nas mowia / albo bez metlikow /
do Kosciola przychodzicie: na spowiedzi bywacie /
y do stołu Bożego przystepujecie: co sie zaprawda
Krystusowi nie podoba: On sie bowiem brzydzi
taką galanterijs y nowymi muśtrami waszymi!

[Uzynilem teraz wzmianke tych / ktorzy kordy albo
rapier przy bokach majac do Kosciola chodza:
na spowiedzi bywaja; ba y do stołu Bożego przy-
stepuja. Coż ci na to rzeka / gdyby tak kto pytal:
Jesli tez to Bogu miło / kiedy zbrojno /
sub kordibus atq; rapiris, jako żartujac mowiemy /
dom Boży nawiedzaja? Czlowiek pobożny na
to *negative* odpowie / a szpicie sie bedzie przykładem
onego pobożnego Cesarza Theodozjusza / ktory sam
o sobie tak mowi: Nos, qui legitimis imperii armis
nunquam non circumdamur, quosq; sine armatis
Stipatoribus esse non convenit, domum DEI ingres-
suri foris arma relinquimus, &c. Miedzy innymi
ten chwalebny Cesarz tych pamietnych używa slow:
Kiedy do Kosciola wniesc mamy / na dwor-
rze zbroje (rapier / spady y inke bron) zostaj-
wiamy / &c. Nie chciał ten bogobojny Pan nie
tylko sam z Dworzannami swymi zbrojno do
Kosciola chodzic; ale tez tego bez wacplenia Poda-
danym swym zakazal. W miescie poganskiem
Thurio byl kiedy jaksz zany Regent albo Práwos-
dawca imieniem Charondas, Ten przepisal byl

Theodos. Jun.
Imper. in Concil.
Ephes. Tom. 5.
Cap. 21. cit.
Matth. Fabr. in
Domin. X. post
Pentecost. Conc. I.
p. 70. 635.

Valer. Lib. 6.
Cap. 5.

*Vid. Onomast. No-
min. Propr. in
Calep. sub V.
Charondas.
It. M. Creid. sup.
Epist. Jac. Cap. I.
Conc. XXIII. p. m.
280.*

Mieszczanom swoim rozmaite dobre potrzebne y
pożyteczne prawá y porządki piękne/ według kco-
rych rządzić się mieli. Osobliwie ten Pan był
zakażat/ żeby nikt z Kacyow y Mieszczanow ná
Katusz z Kordem álbo z jáko inko bronie nie
przychodził. Ktoby się tego ważył/ miał zaraz
bez wszelkiego miłosierdzia umrzeć. Duż przys-
trafiło się gąsnu jednego/ że przereczony Pan wys-
zedł był ná pole/ á wrocimszy się do miasta hede
prosto ná Katusz/ Kord przy boku mając/ y usiadł
według zwyczaju ná miejscu swym. Ten/ Ktory
pobli niego siedział/ upomniał go że Kord przy
boku miał. Lubo tedy Charondas mógł się być
łatwie wymowić/ że to z zapamiętania/ á nie
umyślnie uczynił: á wszákże/ aby się nikt jego nie
szczył przykładem/ y ztąd nie brał przyczyny
prawá y porządki mieyskie/ Ktore był postawił/
wzgardzić y gwałcić/ wyjawy Kord przebieł się
ná Katuszu mówiąc: Ja oto chce prawá y
porządki moje trwać y śmiercia moja po-
twierdzić y zapieczętować. Jesliż to ten Re-
gent miał za rzecz niesłuszną ná Katusz zbrojno
álbo pod Kordem chodzić; D jáko báleko wistecy jest
to rzecz przysąganna y nieprzystopna/ Ktedy owo
niektorzy broní przy boku mając do Koscioła/
jakkby tam jákie przeciw sobie Antagonisty mieli/
przychodzą!]

Kiedyby teraz owi stárzy Przodkowie nási z mar-
twoch wstali y ná to pátrzáli: dosyćby się tákiey
lekkości wydźwignąć nie mogli: bo oni o uszczęśliwosci
wiele trzymáli y wiedzieli/ co pismo mówi:

Wby

Wszystko niechaj się (w Kościele) przystoi 1. Corinth. 14.
nie (usciwie) y porządnie dżteje. v. 40.

A dżteje że się to usciwie / przystoynie y porzą-
dnie / kiedy do Kościoła / jak do tańca / co się już
wyżej wspominało / chodźcie? Y nie może się dru-
ga strojnie y sumnie wygalać do tańca / jako
się przystoi y upiędzy / mając iść do Kościoła.

A gny to nie tylko pleć biatą żeńską / ale y pleć
męską / gdyż niektórzy Alamodowie y Monsieurowie / *Vid. Discurs. m.*
chcą iść na nabożeństwo / głowy swoje także stro- *sub lit. G. H.*
ją / kiedy włosy swoje nie tylko osobliwym jakimś
prokciem posypują / ale je też rozmaicie traca y re-
dżierzawia (Do Cechu tych należą y owi / co one
wielkie redżierzawo Páruki noszą.)

Poganie cnotliwi o takich nic nie trzymali / co *Matth. Fab. in*
się widzieć dąje z słow niektorego Teologa Kátolic- *Op. Conc. Tripart.*
kiego / ktory tak piše: Ut avis è pennis, ita è vestitu *in Domin. II. Adv.*
agnoscitur quisq; virilis an muliebris animi sit. Sanè Phi- *Conc. VII. p. m. 55.*
lippus Rex Macedo quendam ex Antipatri familiaribus in Ju-
dicum subsellia exulit; verùm ubi eum nescio, quo fucò *seq.*
barbam & capillos tingere rescivit, ab officio dimovit, cau- *Vid. etiam Armo-*
sam addens, eum in rebus gerendis non videri dignum, cui *tat. in Libr. Bibl.*
fidatur, qui in capillis fidus non esset; refer. P. Jerem. Drexel. *D. Quistorp.*
in suo Trismeg. lib. 3. cap. 10. Sic inter Christianos Tiburtius *sup. Cap. III. Esaj.*
in vit. S. Sebast. Torquatum cincinnato capillo hominem pro *p. m. 564. ubi*
Christianum agnoscere noluit, licet is Judici præsentatus Chri- *cit. Camerar.*
stianum se profiteretur: Ajebat enim Judici Tiburtius: Credisne *Lib. I. horar. suc-*
Vir Illustrissime, hunc esse Christianum, qui in sui lenocinio *cisy. c. 10. Le-*
moliendo capitis fimbrias admittit? Nunquam tales testes *gat. q. M. Scri-*
CHRISTUS dignatus est habere servos suos. Displicent certè *ver. Ecclen-*
comptuli & cincinnatuli isti CHRISTO: sed è regione placent *Schan/p. m. 1531.*
dæmoni, qui propterea ipse cincinnatuli nomen assumpsit.
Scribit enim Cal. Rhodig. lib. 8. c. 10. eum se, & totam ferè
Italiam audivisse de mulieris utero loquentem, nomenq; illi
fuisse Cincinnatuli: quâ is appellatione gestiens inelamanti re-

sponsa dabat. Viderint ergo illi, qui in crispando capillo, aliisq; corporis ornamentis tantum studium ponunt, cui Idolo litent. Sumiá / álbo protkie ogárnienie tych słow to jest: Ci / ktorzy głowy swoje stroja / włosy swe iá= kimitolwiek sposobem krecą / álbo kędzierzawią / nie Pánni Krystusowi / ale Dyiabłu sá podobają. Y piśe jeden mąż ksony / że Dyiabel / gdy go w jedney Osobie opatáney pytało / iakieby imię je= go było? Odpowiedział: imię moje jest Kędziorek. Iakoby rzekł: Ja w kędziórach rad mieszkam; á im kó= wiecie kędziory ma / w tym sá ja tym bázey kóham.

Pátrzaycieś tedy Wy / co głowy swe aż názbyt stroicie / włosy wásze ná nich rozmáicie krecicie y kędzierzawicie / kómu służycie / y iakiey zapłaty kiedy= kolwiek dostaniecie!

[Niektory Teolog wspomina jebnego Męża zacnego / ktorzy sá takim włosow piśkzeniem / kreceniem y kędzierzawieniem bázgo brzdził / gdy ták Dies miekliemi o nim piśe słowy: Was der berühmte Engelländische Cansler Thomas Morus einsten zu einer Alamoden-Dame / die mit grosser Mühe ihre Haare gestochten / und sich bey Anlegung ihrer Kleider für dem Spiegel hinten und vorne beschauet / mit ernstem Eifer gesaget: Wenn dir GOTT für dein Haar= Kräuseln und für dein Schniegeln und Spiegeln nicht die Hölle zu Lohne gibt / so thut Er unrecht; Eben dasselbe wiederhole ich gegen alle heutige Haar=Eulen / und stolze Woden=Damen / die alle teu= gemeine Vermahnungen ihrer Lehrer und Prediger schnur= stracks verachten / und den verführten Haar= Teuffel sich mit aller Macht reiten lassen. M. Schubart. in der geistlichen Satechismus=Zust. p. m. 533.]

A o was co rzekł / ktorzy o brodách nie nie trzymá= cie / y sobie je do gzył golić dacie!

Ma to jaksá nowy álámodski mustier bydź/ Eto-
ry nie dawno nástáł / że się teraz Mieszyzny brodą-
mi brzydzą / á cierpieć y nozić ich zgorá nie dca/
także nie tylko młótoszkowie / ale y drugi letni álbo
w leciech podeśty Máz broda sobie całé goli; co
álbo z pychy álbo z głupstwá gymi.

Pomiedziak cno jeden: Barba est sapientia argumen-
tum & insigne: Brodą/ pry/ jest znák mądrości. A Hora-
tius nápiśáł:

Horatius Serm.
lib. 2. Satyr. 3.

— . Tempore, quo me
Solatus iussit sapientem pascere barbam.

Duo sunt ornamenta præclara humani corporis; alterum arti- Petrus Martyr
ficiosum vestis; alterum naturale barba, mowi jeden Máz Comm. in II. Lib.
Usony: Dwie są ozdoby zacne ciásá głowieczego / jedna Sam. p. 230.
funkcowna / á tá jest siatá; druga przyprodzona / á tá jest
brodá.

A druglego są te słowá: Insigne ac speciosum Viri Chytr. in I. de
ornamentum est: Os verax, honestá barba vestitum t. i. Znák vit. & mor. p. 94.
mienita y piękna Máz ozdóbá jest: Uśá prawdywe/
Uśáwá brodą porośle.

Jobannes Sperlingus tak záleca brodą: Barba Virorum or- Sperling. in An-
namentum est: Brodą Mázow ozdoba jest. A indziej: thropol. Phys. p. m.
Barba maiestatem ac severitatem dat Viris, masculam etiam ple- 635. 582.
rumq; indicat virtutem.

Gaspar Schottus powiáda że Chinyacy tym / Etorzy Schot. in Physicá
bługie y ferotie brody mája/ wielká usciwość wy- Curiosá Cap. XXIII
rządząja: Tak bowiem mowi: Apud Chineses, quibus p. m. 451.
rari plerumq; circa mentum capilli exerefeunt, in veneratio-
ne sunt, qui longas ac latas circumferunt barbas, &c.

D. Jacob. Menochius má słowá poważne y pámiśtne: Menoch. Lib. II.
Baldus docuit, barbam in homine membrum esse, & ob id, in. de arbit. iudic.
cidentem barbam teneti pænâ, quâ plecti tolet, qui membrum Cent. 4. Cas. 392.
alicui abscidit, secundum ius feudale: má się to zá wirtkú n. 32.
hánba y zelżywość: / Eby Eto Mázowi brodą wy. vid. Mich. von
rowie / á nielí/ gdyby go Eto hamebnie pobit/ ranił zaneuch. Neu-
álbo poralişy. polierten Mähle

Alec

Schaz/ Cap. 24.

p. m. 790.

Creid.inNuptial.

Continuat.p.m.35.

seq.

Alleē teraz niemal nikt zā nie sobie tego nie ma :
 Wo jākō terazniększy ſwiāt jeſt alamodſki / tak y
 brody muſſa bydż alamodſkie. Y dobrzeē jedem
 Teolog powieǳiał : Sonderlich mit den Bärten viel
 Abentheuer getrieben wird/ einer wil ein Spiz-Bärtel/ der
 Ander ein Stuk-Bärtel/ der Dritte ein Spaniſch Bär-
 tel/ der Vierte ein Italiāniſch Bärtel/ und ſo fortan.

Vorzeiten haben die Alte Teuſchen lange Bärte getra-
 gen/ und damit gepranget/ &c.

Heutiges Tages wil man mit den langen Bärten
 nichts mehr zu ſchaffen haben/ ſondern theils laſſen ſie gar
 hinweg ſcheren/ daß man nicht bald einen rechten alten
 deutſchen Bart mehr finden wird/ auſſer etlichen wenigen/ &c.

Hierinnen iſt nun wie in allen Dingen die Mittel-
 Straß die beſte/ drum̃ ſoll man der Erbarkeit ſich beſlei-
 ſigen/ Rom. 12. v. 17. Denn wie man den Vogel kennet
 an den Federn/ alſo kan man an den Haaren (Bärten)
 erkennen/ was mancher im Schild führet.

Zekunder iſts dahin kommen/ daß ihm ein ieder ſelbſt
 dieſen Schimpff anthut/ in dem er ihm ſeinen Bart laß
 hinweg ſcheren/ damit ihn GOT und die Natur gezie-
 ret hat: Denn es heiſt ja/ wie Ovidius ſaget:

Barba viros, hirtę, decent in corpore ſete.

Es ſiehet einem Manne wol an / wenn Er einen ſchō-
 nen Bart/ und viel Haar umbs Maul hat/ das iſt der
 Männer Schmuck/ Proverb. 20. v. 29. Und wie die geiſt-
 liche Recht ein Weib/ das ihr die Haar abſchneidet/ deß
 Banns ſchuldig achten; alſo ſind die jenige Manns-Pe-
 ſonen / welche die Bärte nicht wachſen laſſen/ ſondern / ſo
 bald nur die Haar beginnen herfür zu ſtechen/ mit dem
 Scheer-Meſſer drüber her ſind/ und dieſelbige wieder hin-
 weg machen laſſen/ als wenns nicht ein ehrliche Sache
 wäre/

wäre/wenn ein ehrlicher Deutscher auch einen ehrlichen Deutschen Bart hat/die sag ich/seynd in gleicher Verdammniß/wenn sie einigen Pracht darinnen suchen/22.

Ná te słowa mieliby mieć oko/nie tylko Polity-
kowie/ale y niektorzy Liza/ktorzy sobie brody do
sagatku gola/á ná Bazálmcy mby niejący Górowa-
sowie stoja.

Zeby się to Pánu Krystusowi podobac miáło; *Leg. q. de h. ma.*
Ja y jeden Pastor conscientiosus tego rzec nie móże. *ter. Ravanel.*
Vid. Annotat. in Libr. Bibl. D. Quistorp. sup. Proph. Ezech. Bibl. Sacr. in Ad-
Cap. XLIV. p. m. 715. seq. Ubi ad hunc locum in Ind. Rer. ditament. nov. sub
& Voc. hanc habet Quæstionem: An barbam liceat radere? A ja v. Barba. f. m. 88
tu te žádam Twestyja: *An barba sit Donum DEI? Bez*
wátpienia každy ná to odpowie. *Affirmatè; gdyż y Ji- Lang. in Flori-*
lozofowie Pogańscy to wiedzieli/ o ktorých jeden *leg. Mag. sub v.*
Máż Uzony piše: *Philosophi admodum clari barbam Barba. f. m. 345.*
dixere Viris à Naturà ornamentum dignitatisq; causà contribu-
tam. A wyżej się powiedziało/ że Baldus on znamie-
nity Máż uszy/ barbam membrum in homine esse, broda jest
skónkiem w skowieku. Niż skowiek ma skónki
w ciełe swoim nie od Djabła/ ale od Boga,
Stad ja tak argumentuje: Kto dar Boży wżgardza y odrzu-
ca/ tego też Bog wżgardzi y odruci: Łeż á/ ktorzy brody
wżgardzają/ nimi się brzydzą/ y sobie je do gysła golić
dają/ dar Boży wżgardzają y odrucają. (Bá Boga
reformują/ y iakoby do niego mówią: Lepiejby nam
p. Boże brod nie dawał: bo nam tylko prace žádamy/
y do kósu nas przyprowadzi/ że je sobie musimy dáć golić;
Czegoby nam nie potrzebá gnić/ gdyby nam brody nie
rosły.) Ergò &c. Ale wroca się do białychgłow/
y mówi do nich: Ażaj y przez to pchły po sobie nie po-
kazujecie Wp Pánn y Wp niekóre Rozatki/ kiedy sobie
rzec swe/ albo kószulki ná rekách wstęgami wiożecie?

Ży to záprawde znát! Obawiať sie trzebá/ by wam snadź kiedy Polwieł Turcy/ Cátarzy/ álbo inni bárbarzynscy Narodowie tak wáśnych powrozani nie powiazáli/ y was w niewola záprawadzili.

Com pierwey rzekł/ toż iesze mówię: Ná co się Wy białe głowy tak bryzujecie/ kiedy się do Kościółka ná służbę Bożą stawiaćie/ á tego nie uważacie/ że zbyt niemi wymyślnymi y Przodkiem naszymi niesłychanymi strojami ciak wáśnych grzesznych y biesdnym zdobit y galantit nie macie/ kiedy dom Boży nawiedzacie: á to

(1.) Dla Trocy S. Ktorey się ubiorani wáśnymi/ by nakosztownieyszymi zgoła nie przysłużycie: boć Bogu ludzie pyśni nigdy się nie podobali.

Judith. 9. v. 10.

(2.) Dla Aniołów świętych/ dla Ktorych Niewiasty mają nakrywać głowy swoje.

1. Corinb. II. v. 6. seqq.

Ná to pamiętaćby miały owe Alámódki/ Ktore od wielkiej hárdosci nie wiedzą/ jako włosy swe ná głowách pleść y stawiać maja (vid. Discurs. sub lit. G. O. a. b. H. seqq.) álbo/ że też niektore jako Chłopt włosy rozpuszczają: supryny sobie jaksz ná przodku gyzia y Paruki noszą: drugie także Mżatkki ná polu tylko głowy nakrywają/ y gepce tak subtelne mają/ że trudno/ jeśli Pannami álbo Mżatkami są/ rozegnać.

[D Páruckách/ Ktore się wyżej znou wspomniáły/ jeden Teolog (M. Schubart.) in der geistlichen Catechismus-Zust/ p. m. 505. foremne nápisal słowa: Absoloms gelbe und krause Haare wurden jährlich/ weil sie ihm zu schwer waren/ abgenommen/ und dem Adelichen Frauen-Zimmer zu Jerusalem verkaufft: Aber die heuige junge Welt kauft selber die Haare der gebáhrten/ geldýffrens

geköpfen/ geräubern und gefackten Diebe/ Schelmen/
Straßen- Räuber und Kinder- Mörderin/ und laſſen
Paruquen darauf machen/ als daß ſie ihre eigene ſolten
abſchneiden laſſen.]

Tak oto Galántki dżiwne/ á Bogu y ludźiom po-
bożnym/ mówię/ pobożnym brzydliwie miſiary wys-
myślają/ którym głowy ſwoe ſtroja/ bá rażey ſpe-
ca: bo cóżmi to za ſtroj/ że druga ma ná głowie
niby pudło niejańie/ także ſie głowa zda bydź ja-
ko mąra wielka: bá już do tego przyſzło/ że bárde
białogłowi Zakonników nakładują/ forsz od nich
biorą/ gdy także jańies Papice ná głowach ſwych
noſzą; á karacby ſie miały przykłádem ſtraſnym/
ktory ſie/ jako áwizy opiewają/ Roku 1679. 25. Sept.
w Zámburku ſtał/ gdzie ſie dżięcie jańies dżiwne
urodziło/ ktore w prawdzie żadney wády powypſi-
łim dziele ſwoim nie miało/ y włáſnie jako inne
dżięcie było; Lez głowá była cudownie jako ſ ufor-
mowána: Bo ná niej ſkorá náder miążſka była/
ktora jakoby woda y inſza do roſpłynienia ſpoſobna
máteryja była nalana/ odeta álbo nábrzmiála.
A gdy ſie tá máteryja wodniſta pod ſkorą od jedne-
go ucha do drugiego rozchodziła y rozdymála: tedy
ſie ná głowie zdał bydź by Czepiec álbo Papiec
białogłowiſka.

Przez co chciał Bog poſtawić/ że mu nie ſa miſe
owe waſe nowowymyſłne ſtroje/ ktorými Wy ná-
dacie biały płci Dſoby głowy waſe ubieracie.

A iż ſie Bogu y ſłowu jego od ſtrojow zbytnich
odgromić y odſtrążyć dáć nie chcecie: otoż ſie z
dopuszenia Bożego cudá ná rożnych mieyſcach dla
was dżiać muſſa/ abyście nim przestráſione będąc
muſtrom nie od Boga/ ále od Djabła powod
ſwoy máiacym/ dáły pokoy!

Powiedźcie mi/ proſzę/ Wy ieſſe ſie ponieſad
Bogá bojący Brzeſćianie: Jeſli też takie ſtrojne

Amos 6. v. 8.

Pytałki/ gdy ná nabożenstwo do domu Bożego przychodz
Bogu służy : Odpowiedzieć musicie / że nie. Bo
Bog zaprzysiągł ná dusze swoje / á Pan
Zastepow táł mówił: Brzydże się pycha.
Z ktorych słow Bożich táł argumentować możemy :

Kim się Bog brzydzi/ ten jemu służyć nie może :

Pyśnymi ludźmi Bog się brzydzi ;

Przeto pyśni Bogu służyć nie mogą.

A iż Bogu służyć nie mogą : otoż Dyabłu służyć
muszą. Jaka tedy służba/ taka są jego zapłata
będzie.

Ambrosius.

Żągym nalepieybyście Wy białe głowy (Pá-
nte y Panny) usyniły / kiedybyście / gdy na służbę
Bożą do Kościoła idziecie/ nie ciała/ ale dusze wasze
stroży / pamiętać ná one słowa Ambrosiusowe :
DEUS non respicit ornamenta corporis, sed cordis : Bog
nie pátrzy ná stroje cielesne / ale serdeczne ; albo / iáko
Basil. Mag. mówi : DEUS non corporis, sed animae pulcri-
tudine delectatur : illam ergo & tu dilige, in qua delectatur
DEUS : Bog/ powiáda/ nie kocha się w piękności (och-
dożce) ciała/ ale dusze : Przetoż y Ty ja / (piękność albo
ochdożke dusze) miłuy / w ktorey się Bog kocha.

Dobrze też Bernhard. S. powiedział : Cur carnem
tuam pretiosis rebus impingvas & adornas, quam post paucos
dies vermes in sepulchro sunt devoraturi ! & animam tuam
bonis fidei operibus non adornas, quae DEO & Angelis ejus
praesentanda est in iudicio ? Czemu / przy / ciało twoje
kosztownymi rzeczami uczysz y stroić / ktore po nie wiele
dni Kobacz w grobie zjedzą ! A dusze twojej dobrymi wiary
uczynkami nie zdobisz / ktora przed Bogiem y Aniołami
jego będzie się ná sobdzie stawić musiała y Vid. M. Stolz.
Westliche Kirchen-Posaune / Conc. L. p. m. 16. 17.

Ależ ludzie hárdzi o piękność duszną nie dbają:
 sęno się na piękność cielesną zdobywają: nie do-
 gu/ ale ludzicom podobac się uślikują: jako to Biskup
Nonnus gorącym kiedys opłakał kłami: Do szatany
 o nim / gdy w Antiochey z innymi Biskupami
 był / a widział / jako się Wsietecznicą *Pelagia* barzo
 postawnie była ubrała / a grzeszne ciało swoje szto-
 tem / perłami y drogimi kamieniami ozdobiła / aby
 się Samiratom albo Sachom swoim była podobac
 mogła: ali patrząc na nie nie tylko westchnął / ale
 też rzewnie zapłakał / y do innych Biskupow/
 gdy go pytali / czemu by tak gorace łzy z oczu wyle-
 wał / rzekł: Dlatego to czynię / że ta lekkomyślna Nies-
 rzadnica *Pelagia* tak się wiele godzin / jaś nabarzyć mogła/
 stroić / aby się Fryerzom swoim podobala; a jam jeszcze
 nigdy dusze mojej tak nie zdobył / Oblubienicowi mojemu
 Krystusowi gwoź / abym mu się podobał. Żądam po-
 łoić się na ziemi / w pierś się tknąć / y płasac mo-
 wot: Domine JESU ignosce mihi Peccatori & indigno,
 quia unius diei ornatus meretricis superavit ornatum animae
 meae, &c. Vż mihi peccatori & indigno! t. i. Pánie JESU
 odpusć mi Grzesznikowi y niegodnemu / że tej Wsietecznicę
 ozdoba jedney godziny przepiękna ozdoba duszy mojej.
 O błada mnie Grzesznikowi y niegodnemu.

Vid. das Dritte
 Gulden A. D. E.
 Wilh. Alardi,
 Conc. VII. p. m. 26
 ubi cit. D. Ge-
 org. Majora
 Vit. Patr. cum
 Praefat. D. Luth.
 In vit. S. Pelag.
 fol. 137. seqq.

Na ten przykład Biskupa *Nonnusa* możemy / bą-
 mamy wszyscy słusnie pamiętać; a mianowicie Wy
 hárde białe głowy zawstydźcie się z nim / że się
 innym ludzicom kwoli tak stroić / a o tym zgoła nie
 myślicie / abyście za pomocą Tuchá S. dusze wasze
 przychodożyły / y Krystusowi Oblubienicowi także-
 mu podobac się mogły. Jesteście zaprawde goršie
 niż Poganie / ktorzy o takich strojach nic nie trzymali/
 w jących się Wy kochać!

Clem. Alexan-
dria. ar. Schön-
fl. in Postil.

f. m. 97.

Plutarch. de
Lyland. alleg.
M. Kerner Con-
cione XXI. in Tob.

f. m. 467.

Clemens Alexandrinus chwali z tej miary one stare Lace-
demonczyki / że oni użyciowym Panion y Pannom zace-
nuch y swietnych sat nosić nie dopuszczali / etc.

Co też uważając Lyfander Cortom swym kosto-
wnych sat / ktore im był Dionysius Tyran w dary
posłał / nosić nie dopuścić mówiąc: Vereor, ne his
amicis turpes esse videantur: Dbawiam się / żeby Corti
moje takie były nosić spetne y sprośne się bydy nie zdąży.

A to dziwna! że y Mężatki takich przepysznych
strojow używają / mają swoje pogciwe Męze/
a widy się stroja? Komuż kwoli? Czy Mężoni?
Nie wiem / sami osadźcie: ale to wiem / że druga
mając Męża swego w pomietlech / brytuje się kwoli
insym Chłopom y Galantom / z ktorymi się wiec
liże / y nierządu patrzy.

Alle tu ktora pomysł y rzecze: Nie tak / ale kwoli
Mężowi ja tak ochędożnie chodzę. Słuchajże / coę na
to Chryzostom S. odpowiada: Misa Niewiasto / Cze-
muż się tak widy stroi? Rzeczę: Mężowi kwoli. Jęś
liż tak: czyń to masz w domu twym; ale ty inaczey czynisz:
bo w domu twym ledajako chodzisz; gdyż z domu
miedzy ludźmi wychodzisz: tedy się przypstrzyż / wymaluj
ję / ugaladź y wypierzuję / znać ząd / że to nie dla Męża
czynisz. Poty Chryzostom.

A tak Wy białe głowy (Panie y Panny) jeśli
jesze przynamniey jedne iszterka prawdziwey po-
bożności w sobie macie / poniechaycie takowych
strojow zbytnich nie potrzebnych: staraycie się rázey
o to / jako się już wyżej o tym powiedziąto / abyście
duże wasze przystroily y przyozdobily cnotami
swietnymi: bo kto ciasto swe stroi / a duże grzechami spęci /
taki przed Bogiem nagi / ba obrzydły jest.

Proverb. 16. v. f.

Vid. in. Postil.

Schönfl. sup. Powiadają o Cesarzu Karle Wielkim / iż miał
w pałacu swym białogłowe jedne / ktora go była
ozaró-

oszarowała pierścioniem / Ktory przy sobie nosił / *Dom. IV. Ad-
tāt bārzo / iż nie mogli bydź bez niej / poſi żył. vent. Cont. VII.
Nawet gdy już była zdechła : nie kazał trupa jej f. m. 123. ſeq.*
z pochoju ſwego wynieść : bo umierając włożyła w
gębe on oszarowany pierścionem. Wągotłowiec on
trup ſkaradnie śmierdził : a wſkaſze Ceſarz na to
nie nie dbał : wſzem on śmierd zdał mu ſię że
wonnaść chwiłkowā albo roſjana. *Senatorowie*
jego nie mogąc onego śmierdu zcierpieć / rādźili mu
aby oney zaraży nie chował przy ſobie dłużej / lecz
nie nie pomogło. Domyſla ſię / że przy onym
trupie góry były ; roſkajaw ſlugom / aby ſobie zāt-
kawſzy noſy y uſtā trupa opatrzpli / aż w gębie pier-
ścionem on znaleźli ; ſtoto go wyjęli / odeſłły góry.
Ceſarz wſedſzy do pochoju / śmierd on poſuſ / y
coſinawſzy ſię nā zad / z trząſkiem wielkim onego
trupa wyrzucić kazał.

Temu trupowi ſa podobni ludźie pyſni / Kto-
rych pychā jeſt wielkim śmierdem przed Bogiem
y przed ludźmi / poſi ja głowiec w pałacu ſercā
ſwego chowa ; a tego nie uważa / jākimi hāniebnym
jeſt wyſtępkim / tākże Auguſtyń S. dobrze napi-
ſał : Non ſolum peccatum eſt ipla ſuperbia ; ſed etiam nullum
peccatum potuit , aut poteſt , aut poterit eſſe ſine ſuperbiā :
Nie tylko / powiāda / grzechem jeſt ſāma pychā ; ale teſz
żaden grzech nie mogł / nie może / y nie będzie mogł bydź
bez pychy.

Augustinus.

Ktorymi ſłowcy poglądał ten Nānawciel bez
watpienia nā ſłowā Miſia Bożego / Ktory mowi :
Zāſteć początkiem grzechu jeſt pychā : *Sir. 10. v. 14. ſeq.*
ā ſto āte jej trzymać będzie / dopuſci ſię
obrzydlivoſci / ā nā koniec podwrocony
będzie.

bedźcie. Przetoż Pan część pyśnym ode-
muje / á náostatek podwraca je.

Vid. M. Edel.

Peft. Par. II. f. m.

459.

U. M. Kern. in

Tab. f. m. 449.

seqq.

Y niezdrożnieć pycha żowie się Mater omnium vi-
tiorum, aut radix omnium malorum: Mátka wśpółki wpy-
Ręplow / y korzeniem wśpółkiego złego.

A luboć temu tak / że pycha jest zbrodnią taką /
z ktorey inne wśpółkie zbrodnie y wyheptki płyną:
przećia już oto Dylabeł ludzi tak zaślepil y do tego
przywiodeł / że jey (pychy) zgoła między grzechy nie
liczą.

Tob. 4. v. 14.

Prov. 16. v. 18.

Sir. 20. v. 11.

c. 21. v. 5.

M. Lungw.

Par. VI. der St.

bischen Herk-

Postill/in Domin.

III. post Trinit.

Conc. l. p. m. 480.

Ty JEZUSZE Boże sprawiedli-
wy / coż kiedykolwiek do tego rzecześ / że
Krześciance twoi tak są zapamiętali / bá
uporni / y ciebie się zgola nie boja / chocia-
ż dla pychy środze karać groziś!

Takiego karania doznaćci już niektórzy hárb-
Polityt / ktory z żoną swoją niezmierną w hatach
pychy płodził. On sam miał Eufanasćie (12.) hat
jedwabnych y aksamitnych. Praszow miał sześć
aksamitem futrowanych. Tak że y Żona jego miał-
ła háty kosztowne / jedwabne / Aksamitowe / Dama-
skowe / bá podobno y Altembasdowe /c. miała też
piersćienie złote / nożenia albo zawieszćenia drogic /
mánnelle /c. A gdy Roku 1632. do miasta / gdzie ci
stojni ludzie miesćali / Żołnierze wpadli / a po-
mieniowi Darmopyśkowie z oną pychą swoją ná
miejscie bezpiecne umiśnić myślili: áli melpodźia-
nie Żołnierz Nieprzyjaćielski do miastá wtargnaw-
śy nápadł ná wóz z oną pychą / ktorą im gwałtem
pobrał / także oni ludzie pyśni w wielkie przyśli-
ubosćwo. A jako przed tem kosztownymu ciáso-
śwe stroili hátań / tak je potym podłymi nátry-
wáli ubiorámi.

Takci

Takci to Pan Bog umie bardzo karac / y przez
pusza na nie Żołnierze / ktorzy je z pychy odzieraja /
a naostatet nągo y bosy z obnażonymi żąd- Esa. 20. v. 4.
kami chodząc muszą.

Bez wątpienia ten Polityt / ktorego się wzmiana
tą stała / one kosztowne śąty nosząc / a ani Bo-
ga / ani ludzi się nie wstydząc z wyniosłą twarzą
chodząc; ale po onym wielkim / ktore go było po-
tknęło / nieszczęściu / podobno / że tak rzekł / ogy swe
w ziemię wlepiwszy / prze wstydem na ludzi patrząc
nie śmiał: Bo snadź niektorzy z niego śydząc
y palcem skazując mówili: Hic est! Tenć to jest on
Darmopyska / ktory się kosztownymi jedwabnymi y aksam-
iennymi śątami stroił / a teraz ciała swoje niedzne śiermies-
zo / albo biedną sukmaną nakrywać musi!

Jeden Dworzanin chował się pyszno y summo
w śątach; Lecz w pyśe swej był kiedyś foremnie
pohąnbiony y bardzo zawstydzony. Bo gąsu jedne-
go przyśedł był do dworu / a miał kosztowną je-
dwabną śatę na sobie: A Ciąże Pan jego o stroy-
nych nie wiele / ba podobno nic nie trzymał ubio-
rów / gdyż tylko śatę gąmłotową nosił. Gdy tedy
niegdy Ciąże tego pysznego w kosztowne śąty
ubranego Dworzanina zoczył / y nań bystrym
okiem weyrzał: ali się on (Dworzanin) zarazem nie
tylko zawstydzil; ale y nie pomógł zleć: pośedł
do domu / one jedwabną śatę zewloł / y już się
wiecey tak bujno do dworu Ciążeciego nie stawil.
A pośedłszy do nadwornego Kąśnodzieje rzekł:
Po wszystkie dni żywota mego pamiętać bede na te wielkie
Pana mego pokore / y na śacine / ktora mi wzroskiem
swym ostrym dał.

Żąpraważ jęszc to w tym Dworżáninie chwac
lebna była Natura/ że się w gąs w gým wytro-
żył/ uznał/ y pyše służbę wypowiedział.

Toż y o Krolu Aleksándrze Wielkim piša/ że
on zwieltkey pychy Poddánym swym był roztazak/
aby go Bogiem nazywali; Lecz gąs jednego/ gdy
go było rąniono/ a widział/ że z oney rany krew
okróćcie płynęła/ rzekł: Mlechay mie nápotym nię Bog
giem nie nazywa: ábowiem tá ráńa głowielkim smierz
telnym mieć bydż pokazuje.

M. Ost in Vale-
dict. Christ. p. m.

72. seq.

Vid. Postul. m.

Conc. II. in Do-
minic. I. Advent.

p. 28. seqq.

Żi tedy ten Krol Aleksander był żrázu Pánem
náder pyšnym; Przetoż go Filozofowie przez kún-
towny y dżirny jákis kámién od pychy odwieśé
uśkowáli: Ktory (kámién) táł misternie y śtugnie
był urobiony/ że/ gdy go ná wáge włożono/ wśyś-
ko/ co ná drugiey śáli leżało/ choćby było rzegą/
nie wiem ják bázro ciężka/ przeważył. Ale ják sto-
ro tylko trochą ziemié on kámién potrząsiono: álści
się táł lekkim stál/ że go y nannieyše piórko/ albo
co inśego náleśšiego przeważyć mogło. Widząc
Krol táka śtuka misterna wśyśkich swoich Filozo-
fów do siebie przyzwáć kázal/ aby mu powiedzieli/
coby ten kámién znázył. W tym jeden Filozof
ozwawśy tych słów zázył: Miłóśńimy Krolu/ tyś jest
tym ciężkim kámieniem/ táłże ciężko ledwie wśyśkeć okrog
ziemié znieść może; Ty przeważasz wśyśkie Potentaty
y Mocarzy świáta tego/ Ktorzy wzáledem ciébie bázro po-
bli y lekkiey wági są. Aleć przydżie to Protce táki gąs/
Śledy umrzysz/ á trochą ziemié cię posypła: aż táł lekkuch-
nym bódziesz/ że się ciébie nię bać nie bódzie.

Bez wątpienia ci Filozofowie tym fortelem
śtugnym Krolá/ przypominając mu śmiertelność
jego/ do tego przywiedli/ że się nápotym pychy
wystrzegal/ á w pokorze się kochał.

Co

To ci Filozofowie gnyli / to podziadzieli Raczno
znobzieje gynie powinni / aby ludzjom hardym
smiertelnosc na pamiet przywodzac one od pychy
y dumy odwodzili; a jest to rzec perona / kto usta=
wianie na to pamiet / ze jest ziemia y popiolem /
ten sie nie tak latwie w pyche podnosić bedzie. Qui
enim terram & cinerem se esse novit, & post paululum in pul=
verem dissolvendum, nunquam superbiâ elevabitur, powie=
dzial Hieronym S. Kto sie ziemia y popiolem bydz uzna=
wa / ze sie w proce w proch bedzie obrocić musial / ten sie
nigdy w pyche podnosić nie bedzie.

Y ztadei sztam y Krolu Egypckim / *prolemau-* M. Bräun De=
sie / ze / kiedy Rabinow Zydowskich pytal / coby sz=*cad. VI. Conc. X.*
nie mial / aby sie byl pychy chronić mogl? Odpo=*p. m. 186.*
wiedzieli mu: Zedy sie Krolu pychy wystrzegac mozesz /
kiedy sobie na to wspominać bedziesz / jes jest ziemia / pros
chem y popiolem / to jest / slowiekiem smiertelnym.

Powiedz mi Ty pyzny slowieze / szym potym
ciato twoje / ktore rozmaitymi wynysalnymi ala=
modskiemu strojani zdobis / po smierci bedzie?
Bedzie pokarmem y strawa robakom /
Bezom y zmijom / mowi Syrach 17:2 Bozy.

Sir. 10. v. 17.

Y tak kiedy sie trasi mimo košnice iŝe / a wi=
dzisz gole košci / ktore ciata na sobie nie maja: wnet
sie domyslic miasz / ze ciato na onych košciach ogry=
zli robacy / takze miedzy nami rozeznac nie mozesz /
ktore košci sa pieknych albo szpetnych / pokornych
albo pyznych ludzi.

Wiedzial to dobrze Augustyn S. ktory odwo=*Augustin. cā.*
dzac sluchage swoje od pychy mowi: Euntes Vos ô Ju=*D. Pelarg. in*
venes & Potentes ad sepulchra Patrum vestrorum: Idzie Wy *Schola Penitent.*
Młodzienszokowie y Wy mojni Panowie (Szlachto) *p. 228.*
do grobow Dycow waszych / a uwazajcie / szym przed tym *Vid. Alb. Dulce-*
byli / y szym teraz sa! *amar. Conc. II.*
Aperiamus monumenta, mowi tenze *p. m. 19.*
Pater,

Pater, Stworzymy groby / á párezajmy / Kto Pan / Kto
 slugá ; Kto piśnny / Kto śpienny : Kto Bogácy / Kto ubogí ;
 Kto zacny / Kto podły : Kto Uczony / Kto Prośak : Gdy do
 grobow wnidziemy / coż cáłm uprzemy : Nic innego jedno
 erupie głowy / Kości / robaki y tożje / Ktorzy trupy ludzi zmáre
 tych objeráją y to proch obracáją.

Strigen. in Of.

Rediv. Conc. XI.

p. m. 118. b.

M. Braun De-

cad. VI. Conc. X.

p. m. 186.

Uwazał to on Szlachcic w Myświńskiej ziemi /
 Który tak piśnnym y krasnym był / że mu w oney
 Kráinie w piśnności równia nie było. Al żeby się
 z oney cudności y krasy nie wynosił : dał sobie nad
 Zwierciadłem / w którym się przegładał / śmierć
 wyrysować / Ktera Wężami opasána y jakoby
 obwiązána była : Al gdy go ludzie z oney piśnności
 jego wychwaláli : tedy mówił : Chóćiam ja tak bázgo
 piśnny : po śmierci jednáś mojej w grobie Robakom y We-
 żom pokármem y stráwa będa.

Gdyby ludzie pyśni / Ktorzy ciáśa swoje aż ná-
 zbyt stroja / ná to pámiétali / że po śmierci takimi
 trupami będa / á robacy ciáśa ich w grobiech ziedzą :
 záprawdeby pyśe služba wypowiedzieli / y ná słowa
 Apostolskie pámiétali : Doniżaycie się pod
 wielmożną ręká Bożą / áby was wywyp-
 był czasu swego : Boć Bog sprzećtwa
 się pyśnym / ále pokornym dáje tászę.

Eras. allegor.

Jacob. Stöck.

Conc. III. in Cap. X.

Sir. p. m. 128.

Przed laty / jáko Erasmus piśc / mieli niektórzy Ká-
 znodzieje takí zwyzay / że / Kiedy słucháczom swoim
 pyśe obidzié / y one od niego odwieśé chcieli / z soba
 ná Kázalnica dwie trupie głowy bráli / y słucháczow
 swych pyśnych pytáli : Co się wam zba / Czym Wy
 ludzie pyśni teraz jesteście : á wżiawşy one dwie trupie
 głowy jedne o druga tłúkli / że Żeby y stúli z nich
 między lud latały / y mówili : Tymieście Wy nadani
 ludzie!

Kubog

sob
 zają
 że c
 swy
 nili
 pyd

wś
 chę
 dzy
 byc
 nie
 wie
 że n
 nie

gla
 że t
 będ
 náu
 byt
 tat
 bie
 obr
 zw
 Urz
 wit
 lem
 zm
 nie
 A
 wol
 Já
 led

Kuboć to był dziwny y niezwygáyny jắśń spos-
sob / ktorego oni Káznodzieje w kazaniách swoich
zażywać byli zwykli: wśákoż wyznáć to musiemy/
że ċi to gorliwi studzy Boży szerze z Słuchásami
swymy postępując słuźnie y dobrze w tey mierze gý-
nili / y rozmaitych śrzodków zażywali / áby ich od
pychy jắkćmćkolwiek sposobem byli odwieść mogli.

Dasby to Bog! gdyby też jesze podźisdzien
wszystcy gorliwi Káznodzieje ná tym byli / áby Stru-
chaze swoje od pychy / ktora śis już áż náżył mie-
dzy ludźmi záwzięć y zágrzeć / jắkćmćkolwiek odśtrá-
być y odgromić mogli: mam za to / żeby śis nia / jắś
nie wiem / gým hídźili / y mamićby śis jey nie dali/
wiedząc / iż oná tak wáć mydli ogy skowiekowi /
że merzććć śámego śiebie / ale y Kódźicow włásnych
nie widźi.

Niektory Mąđ Ułony wspomina jednego Wę-
glarzá / ktory miał Syná / ná ktorego / iż widźiał /
że był dowcipu bystrego / wielki Kóśt gýnił. Ten
bedąc we dworze Krolowśkim wychowány / dla
náući / mądrości y osobliwych cnot / ktorymi go Bog
był obdarował / w wielkiej łasce był u wśystkich /
także gdy Krol umárł / á żadnego potomńa po so-
bie nie zostáwił / onego ná miejsce jego zá Krolá
obrano. D gým uśłyśarowszy Dćiec wielce śis ro-
zweselił / á chcąc Synowi swemu gratulowáć y do
Urzedu Krolowśkiego szezćć y wśęgo dobrego
winkowáć / udał śis do dworu prośąc / áby z Kro-
lem Synem swoim był mowić mogł. Lecz Krol
zmyślał y pokázował po sobie / jắkoby zgólá Dycá
nie znał. Do ktorego Dćiec rzekł: Non me noli Filij?
N nie znáś mis Synu? Ktoremu te głupia odpo-
wiedz dał: Qui ego te noverim, qui me ipsum vix nosco?
Jắkoż ja / powiáda / śiebie mam znáć / gdyż śámego śiebie
ledwie znam?

Engelgr. in Luc.
Evang. sup. Do-
minic. III. Adv.
p. m. 31.

M. Ost in Appar.
Catechet. Pract.
sup. Præcept. 1.
Conc. XIII. p. m.
483.

Takim był y ow/ktory Magistrem Filozofiiey 302
stawy tych do Dycá słow zátył: Dyge ponieważęście
Wp ubogim Klech ná wol/ á jam jest Magistrem: nie po
władapćieś przed ludźmi/ jeście Dyem moim/ á jam Sps
nem wáśym: boby mi to háńbá byla wielka/ y smotá nie
máka / gdyby ludzie wiedzieli / że takiego podlego Dycá
mam.

Wiada takim Zárdkom! Frangit DEUS omne super-
bum: Bog kiedyś tedy potkuni pycha/ y rozprosy
pyśne w myślách serca ich: Lez z przećiw-
ney strony wywyżsy pokorne. Boe Sublimitas
I. Petr. 5. v. 6. DEI respicit in vallem humilitatis. Ktoż táki / jáki
Ps. 113. v. 5. segg. Pan Bog náš / powiedział Dawid S. ktory
mieśka ná wysokośći? Ktory sie zntża/
áby widział / co jest ná niebie y ná ziemi.
Podnośť z prochu niedźnego / á z gnoju
wywyżsa ubogiego.

Skąd poznawamy / y nimśi rázdy pobożny
Arześcianin rzec y wyznáć / że sie Bog w pokor-
nych łocha/ á ná pyśnych y hárdych srodze sie gnie-
wa: y jest to rzec házro niebiespiezna / kiedy pychá
Oecolamp. in tego opánuje: Bo/ jáko jeden stary Teolog mówi:
Comment. sup. Superbi difficilè corriguntur: Pyśni trudno mogą byđ náś
Proph. Esaj. Cap. práwtieni / álbo náwtroceni: Habet enim superbia semper,
XXXIX. fol. m. quod prætexit: Ma záwśe pychá / czym sie zástania y wys-
169. mawia; álbo/ jáko ná inszym mteyscu tenże piśe: Su-
Id. f. 194. perbiám sequitur obduratio, & timoris divini amissio: Bá
pycha idźle upor / zátwárdzenie y bojáźni Bożej utrácenie:
Jákoby rzekł; ludzie pyśni sá uporni y zátwárdziáli/
je sie

Je sie zgoda Bogá nie boja: ná słowo jego / y ná żadne náś
pominania y przestrogi nie dbają.

Wolay Ty Nikie przeciwko nim / jakkolwiek
chcesz! Groź im karaniem gęsnym y wiecznym jako-
kolwiek chcesz! Proś ich nawet y płaszc / aby się
obawiali / jakkolwiek chcesz! przećie surdo narratur Fa-
bula: właśnie jakobyś groch ná ścianę młotał / y z młotka
ná ścianę się porzwał! Y mogą o nich rzeczone być
one słowa Proroctie: *Serce swe zátwardził* *Zach. 7. v. 12.*
(Pyśni) jako *Adámántyn* / iżby nie słucha-
li zakonu y słow / które Pan Zastępów po-
syłał przez *Duchá* swojego / y przez posłu-
ge dawnych swych Proroków.

Przetoż też Bog ná takowe zátwardziące
(zakłamiące) ludzie woła mówiąc: *Śluchajcie* *Esa. 46. v. 12.*
mie Wy / co jesteście serca zátwardzonego.

Chcesz wiedzieć / czemu to Pan *IEZUS* ná
Przysię wiśać wołał? Dla tego / aby tym daley być
słyszany. *Adscendit arborem*, powiada on pobożny
Nauszyciel Bernhard S. ut ab omnibus videretur; cla-
mavit, ut ab omnibus audiretur: flevit, ut quilibet compate-
retur! t. r. *Krytus* Pan wstąpił ná drzewo Przysięwe / aby
go każdy widział; wołał / aby go każdy słyszał / płakał /
aby każdy z nim pożalowanie miał!

O quot hodie sunt surdi, qui non audiunt vocem, quam
insensibilia Elementa audiverunt. *Przegląnuje* tenże *Pater*:
D jak dziś wiele takich *Śluchów* / którzy nie słuchają głos
su *Krytusowego* / którego bezrozumne y śmyślow niemające
Bytwoty słuchają! *Audivit Sol*, & obsecuratus est: *Audivit La-*
pis, & divisus est: *Audivit Terra*, & tremuit: *Audivit Pecca-*
tor, & non compunctus est! *Słyszalo* ślone głos *Krytus*
słow/

śew / p zámieślo śie : Słykał Kámień / á rospade śie ;
Słykała ziemiá / p zátarzysła śie ; Słykał Grzesznik / á nie
upámistał śie !

Te tedy Kreáture (Twory) bezrozumne / ktore
sle głosu Krystusowego / kiedy ná trzyzu wiśiały
táń bázno lekály / ośkarża cie potym przed sądem
Bożym Ty pyśny / bázdy y kłnábny Grzeszniku /
ktory w pyśie / y w innych rozmaitych zbrodniách
upornie żyjesz / á głosu Krystusowego słucháć y upá-
mistać śie nie chceś : jesses / bá day Boże ! abyś był
jako ow / ktory / o gým śie gýta in Vit. Patr. zrázu táń
był zátwárdziály / że gásiu jednego przyśedłszy do
Spowiednika swego uskarżał śie przed nim mo-
wiąc : Kieże Dóże nie wiem / co śie zemną býleje : chócia
bowiem do Kościoła chodze y słyko / jako ná Kázálnicy ná
grzechy ludzie wyspółim gárdłem wołacie : ludziom nieś
zbożnym Zakon Boży záostrzacie : Grzesznikom swowó-
nym gniewem Bożym / karánien nie tyłko gęsnym / ále
y wiecznym groźcie : o zmarłych wstániu / o sądnym
dniu / jako y o ogniu piekielnym gęsto káżecie : wśákoż Ka-
zánia wáśse sercá mego zgóła przerázić nie mogo. Alzkoś
wiel widze / że inni ludzie pláczó / y grzechy swoje gorácy
mi łzami polewáją / y wielce żgód śie smucó / że zbrodniáś
mi skopmi sprośnym Bogá wielce w niebie obraźili / y nimi
karánie wieczne zástuzpli : przećie jednáń serce me táń jest
Przemieniste / że śie zgóła poruśpć y zmiełczpć dáć nie chce ;
Przeto radziłem mi X. Dóże / jako sobie w tej mierze po-
gód mam : Spowiednik jako Mąś mądry y w pi-
śmie S. biegły / chcąc go ná práwa náwiesć droga
rzekł : Misy Synu / býlekuy Bogu zá to / że cie do znájos-
wości krewkości twojej przypwiódł : jest to bowiem dobry
y zbáwienny pocátek. Nápotym táń śie spráwuy. Gdy
baczpć bedziess / że serce twoe słowá Bożego nie bedzie w śie
przyślo

Vid. Vit. Patr. al-
leg. Stöck. sup.
Syrac. c. 7. Conc.
VIII. f. m. 107.
Tit. in L. T. H.
p. m. 1734.
D. Weinrich
L. Par. Martyrol.
Conc. 5.
It. Postil. in Do-
minic. II. Advent.
p. 60.

przypomować chęta: wspominać sobie na on sad ośła-
teczny / y na straszny dekret / Którym on sprawiedliwy
y straszny Sędzią Pan IESUS współnie Nieszczęśliw-
na wieczne staże mieli y rzecze: **Idźcie Wy przel-
ci w ogień wieczny.** Matth. 25. v. 41.

Pamiętaj też na one
wieczne boleści potępionych / na ich lamentowanie
y biadanie: **O Wy gory padnięcie na nas /** Apocalyps. 6. v. 16.

**á Wy Págorci przylećcie nas / ábysiny
nie pátrzyli ná tego / Który ná skłoty
siedzi!** Zaprawda jeśli takie nabożne myśli mie-
wać będziesz: serce twoje nabożnieysze y tu służbie
Bożej gorliwsze będzie!

Biedybyś y Ty tak zaczęto jąc y podlego
stanu głowieze na sad Boży ustawicznie pamiętać;
á zwołaszá przynamniey na ten czas / gdy w Kościele
siedziś y nabożenstwo odprawujesz: mam za to/
żebyś słowo Boże do serca przypuszczał: pod kaza-
niem (pod nabożenstwem) zgotabyś nie spał/
y z nikim nie rozmawiał: oaymabyś też po Koście-
le tam y sam nie szedł: á gdybyś się bagył bydż
w służbie Bożej ospályni / bá upornym y zátwár-
działym: prosiłbyś Pána Boga / áby odjął serce
kámienne z ciátá twego / á dalcí serce
mteáiste: wzdychałbyś do Pána IESUSA
z onym Poeta Brześcińskim:

Rumpe mei lapidem cordis, Servator IESU:

Ut mollia pio viscera melle fluant!

[Co tu teraz znowu per digressionem piše / to do
pierwszego Dykursu mego punktu (de verbi di-
vini auscultatione) należy. A iżem trochę wyżej
pisał]

Paulin. in Pane-
gyr. cit. Alard.
in dem Anderen
Gülden. A. V. G.
p. m. 10.

Koszeł bołnat spánia y rozmawiania/
Ktore sie w Kościele pod Kazaniem (nabożeństwem)
dzieję; o tym sie w samym Dykturzu poniekad
mowilo: otoż tu jeszcze nieco o tym powiem ná
przekroge tym/co w Kościele rádźi spie y rozma-
wiajo. Co sie tknie pierwszych/ile Sptochow/
či wielce grzešs/Kiedy Boży dom spániem znies
wająs: Bog ich też kiedy tedy zniemajp y starze.
Co przykłady w piśmie S. y w Historiách/
jako Bog takowych karat. Niektory Młodzie-
niec imieniem Eutychus pod Kazaniem Páwła S. tak
twardo zaśnat/że snem zmorzony z trzeciego pie-
tra spadł ná dol/ y podniesiony jest umarły
(Act. 20.v.9.) Roku Pańskiego 1538. w Słasku
nászym w jedney wsi w Kościele nie daleko Świa-
dnice ludźie pod Kazaniem bázro spáli. Gani-
im to gorliwy Sługa Boży/prosił y upominał
ich/ aby takiego spánia Kościelnego poniechali/
á słowa Bożego/ Ktore sie im przepowiadáło/
z nabożeństwem słuchali: Oni jednak ná to nie
dbáli/ y obudzić sie nie dali. Aleć je Pan Bog
sam obudził: bo w on Kościół piorun uderzył/
á zaraz ná miejscu dwoje ludzi zabił/ y koso trzy-
dziestci Dsob obráził. Roku 1597. właśnie
w ówiotki ná Miespor przydáło sie w jednym
Kościele/że ludźie pod Kazaniem hániebnie spáli.
Kiedy prosił ich prze Bog/aby sie od takowego
spánia hánowáli/ á nim Świeta Duchá S. nie
gwałčili; Lecz oni lekce to sobie wáżę ná wołanie
Káznodziejstie nie nie dali; aż náostatek niespo-
bżanie Dost jakis okropny do Kościoła wkadł/
á náprze

Vid. Kerner, in
Tob. sup. c. VIII.
Conc. XXV. f. m.
1236. seqq.

Herren-
Schmied in der
Sünden - Noth/
p. m. 284. seqq.
M. Knopff in
Theatr. Infern. in
Dominic. V. post
Epiph. p. m. 248.
seqq.

Engelgrav.
Part. I. Luc. Ev-
angel. in Domini
Sexages. p. m. III.
Röler. in Evan-
geliograph. Par. II
p. m. 234. seqq.

á náprzečiwko Rządniczy stánowšy p swje wpyślo
gnawšy ták strážno zámrażášnat/ że śis wšpysp/
ile či/co spált/ocuciłi/ p bázgo polekált/ á strážem
przeráženi będąc z koscioła uciekác jest; W mniem
májo niektorzy/ że to nie własny isty/ prawdytuy
Dótel/ ále Dyjabel w postáci Dóley byt. Wiesz
cey przykładow mogłoby śis tu wplygnć; Lecz
Prośko o tym mówiąc/ co jest nagorška/ że spánie
Koscíelne jest wielce szkodliwe dušy/ p przywodzi
człowieká ná wieczne zginienie: gdy bowiem ludzie
spio/ przychodzi Dyjabel/ p śteje ka-
kol miedzy pšenica. (Matth. 13. v. 25.)

Bázgym kázdy prawdytuy Krześćianin wyznát
muśi/ że spánie Koscíelne pochodzi nie od Boga/
ále od Dyjabła/ ktorzy/ jáko jeden Teolog (Arnd)
mówi/ ma jákies opium swe piekielne/ ktorzym spie
uczynić może. A jáko Medykowie ták zwyczaj
májo/ że Lethargicos, c. i. tych/ co spiaczke miewájo/
do ciepłie odsyłájo: Ták y Bog sprawiedliwy
wšpyskle niepokutujące Spioczy Koscíelne kładź
tedyż obśie do ciepłie onych piekielnych/ gdyż im
dosyć ciepło (bá goraco) będzie/ Apocalypf.

21. v. 8. y nie będą odpoczynku mieli
wednte y w nocy Cap. 14. v. 11. Powies
działem tej wytwy/ że niektorzy w Kosciele pod na-
bożeństwem radźt rozmowy miewájo; ále/ jáko
śis o tym w samym Dyshkursu rzecz miałá/ co
wšpyskle/ cokolwiek nieprzystoynego ludzie pod ka-
záníem y przy służbie Bożej czynio p mówio/
Dyjabel spisuje y przed sadem Bożym pokázuje;

bá / co wieśka / Bog Gábunow omych / Ktorzy się
przy nabożeństwie w Kościele w rozmowy wdąs
wają / w niebie przy sobie mieć nie chcą / y będzie
na sądny dzień rachunek (liczbę) od nich odbierał
każdego słowa próżnego / Ktoreby
(gdziekolwiek / bądź y w Kościele) **mówił.**

Matth. 12. v. 36. Na to poglądając Augustyn S.
dobrze powiedział lib. de rectitud. Cathol. conversar. Qui
in Ecclesiis fabulari & colloqui non timet: pro se
& aliis redditurus est rationem, dum nec ipse ver-
bum DEI audit, nec aliis audire permittit, cum in
die iudicii de omni verbo otioso reddenda sit ratio t. 1.
Kto się w Kościele gadać / y z innymi ro-
zmawiać nie boi: ten za siebie y za innych
odda rachunek: gdyż słowa Bożego nie tyl-
ko sam nie słucha / ale go y innym słuchać nie
dopusza; Ano w dzień sadu ostatecznego
z każdego słowa próżnego liczba się będzie
oddawać musiała. Piśmo o Filippie Królu His-
panijskim / że czasu jednego będąc w Kościele
widział dwóch z naprzędniejszych Kapłanów swoich
pospołu pod nabożeństwem rozmawiających. Gdy
z Kościoła do domu przychodził: zawołać ich do
siebie kazał / y rzekł: Jieście Wy się w Ko-
ściele przy służbie Bożej / rozmawiać wa-
żyli: Przeto już mi się wieciey na ozy nie
ukazyście. Którymi słowy tak się przestraszeni /
że jeden z nich od wielkiego przeżenienia zaraz
na miejscu omdlał / a drugi tak zdrewniał / że się
po wszystkich dni żywota swego trząsł. Jeśliż się
ci tak bardzo pokleśli / iż ich Król Pan ich na ozy
wiecey przypuścić nie chciał / a to dla tego / że w Ko-
ściele pospołu rozmawiali: S jąc tysiącroc bára
zcp

M. Albr. in Tub.
Noviss. Conc. LXI.
p. m. 84 v. ubi cit.
Raph. de Co-
lumb. Fer. 2.
Dominic. 1. in
Quadrages.

zey leżać ście będziecie / albo / jako pismo ucy/
 boleć będziecie / czwogą was opas-
 nuje / Psal. 48. v. 6. 7. Fleby was on Król nie-
 bleśki na wieki od obliczności swej odrzuci przeto/
 że w Kościele przy nabożeństwie jedni z drugimi
 nieprzystopnych rozmów patrzącie ! Czego ja-
 y tego leżcie sobie nie ważcie Wy / coyscie przy-
 stajcie Bożey czy swe ku Bogu podnosić / y nim
 według słow Dáwida S. na wdzięczność
 Pánika patrząc albo poglądać mieli / to
 Wy pod nabożeństwem czynią tam y sam rzucas-
 cie ; a miánowicie czynicie to Wy nierządni me-
 śkie y żeńskie płci ludzie / ktorzy / powiada o was
*Ambrosius lib. 3. de Virg. docti estis in templo ludere oculis ,
 rotare cervicem , etiam inter sacra mysteria.* Piśe o tym
*Engelgrave in Luc. Evang. Par. I. sup. Dominic. IV.
 Quadrag. S. III. p. m. 157.* gdzie przywodziąc słowa
 Chryzostoma S. mówi : Hoc malum suo quoq; tem-
 pore invaluisse luget Orator aureus : Multi, inquit ,
 ad formas mulierum adspiciendas, ad adolescentulo-
 rum pulchritudinem curiosius intuendam in Eccle-
 siam veniunt : Wiele ich / przy / jest między Me-
 śszyna / ktorzy do Kościoła przychodzą / aby
 na cudne (krasne) białe głowy patrzałi :
 między Nierwiastami (Pániami y Pánnami)
 siła ście ich też nayduje / co dom Boży dla-
 tego nawiedzają aby na strojne młodzieńce
 poglądały. Hec verò, se dāhje słowa jego/
gehennae supplicio dignissima sunt ; Ależ to jest
 rzecz ognia piekielnego godna. Innych słow/
 ktore tam pomieniony Mąż Uczony z Chryzostoma S.

Psal. 27. v. 4.

Chryzostom.
 Homil. 24. in
 Matth.

przymodzi / fieroce wylicząc nie baba; iſtło jeſzcze
pamiętne ſłowá Bellarminá Mojá w Kościele Káro-
lickim zamówianego ná plac przytoce / Ktory in ge-
mitu Columbe 1. 2. c. 12. jáko znouu Engelgrave
wſpomina / pié loquitur: Quis tolerandum putet,
quòd non deſunt, qui in ipſá ſacrâ xde, dum tre-
menda myſteria celebrantur, vel dum ſacrâ concio
habetur ad populum, &c. oculis ac corde moechantur.
A poſkazuje to przereczony Mojá przyſtądem
dwóch Pánów zacnych / Ktoryz ſiedys w Kościele
byli / y nabożeńſtwo ſwe obpráwowáli. Jeden
z nich widzac jákós nadobno / y robu zacnego Pána
ne do Kościoła wchodzaco / ocy w niſ wlepił /
álbo wprzeſzczypſy ocy chćłwie ná nie páczypł;
Zganił mu to on drugi / że ſie w Kościele ná biaſe
głowy nieczyſtym nie godził páczypł okiem. Leż
on pierwſzy ſzczcił ſie ſłowy Pſalmiſtowymi: Dele-
aſti me DOMINE in facturâ tuâ: **Pánie**
rozweſeliłs mie w ſworzeniu
twoim. A on drugi mu odpowiedział: Czy-
tał báley w tymże Pſalmie / á tam znalazłs te
ſłowá. Vir inſipiens non cognoscet, & ſtultus non
intelliget hæc: **Słowieł niemađry nie**
pozna / á głupi nte zrozumie tego.
Co on ſpyſac zámilknoł. Dobrze tedy Chryzoſtom S.
powiedział: O abominationem horrendam, in tem-
plo oculos non ſervare, ad mulierem convertere!
O ſtráſna obrzydliwoſć! w Kościele ocy
nie hánować / á ná Niewiaſte poglądać!
Co pilnie uważał on pobożny y gorliwy Práſat /
Ktory ſie niektóremu Klerykowi (Káplánowi)
kazał

Pſal. 92. 7. 5.

7. 7.

Day
mie y
pyſe
ſtedy
tác

F
Ktory
nioſty
umie
y mo
gorli
ga: l
ordin
quod
illi d
wiſt/
kájdy
Leż
wiem
wie y
prze
wyd
pych
má

Kazał od Oltarzã forować / poniewaŝ bażył / że
w Kościele przy służbie Bożej na jedne białe
głowy ołtem uierzadnym pogłodoŝ. si, mowi
wyŝej wspomniany *Jes. Engelgrave*, multi modò forent
Chrysostomi, quamplurimi de Clero, DELq; sorte
ac hæreditate, vel amandarentur ad seculi fortes,
vel vigili starent oculorum custodiã, & illud, ludere
oculu, ut *Ambrosius* ait, templis exularet.]

Dayŝeć tedy Boże uznanie! á nie oburzać się na
mnie y na inne gorliwe Káznodŝieje / gdy przećiw
pyŝe y innym sprosznym wyŝtępcom wołamy: Bo
kiedybysiny Wy milczeli / kámiencieby was *Luc. 19. v. 40.*
tác musiało / mowi Pan JEZUS.

Przyimie / Cypeliu / káŝkowie ten przydatek /
ktorym spisał nie dla zacnych / wŝpániały y wy-
nioŝtych Politykow / ktorzy wŝysko lepiej niŝ Chy-
tmieć y rozumieć chcą; bá to / co Teologowie piŝa
y mowia / poniewaŝaja takŝe o nich / ktore jeden
gorliwy Teolog nápiŝal / ŝłowã rzeczone bydy mo-
ga: *Praxin ipsam videre est in modernis Politicis: Quod illi D. Finck. Part.*
ordinant, factitant, dictitant, vel Momus laudare debet; At *II. Loc. Comm.*
quod nos miseri Theologi svademus, dicimus, docemus, hoc *Theolog. Conc. XII*
illi de coelo scilicet detrufi Catones ex alto despiciunt: *de penitent. p. m.*
Cokol / powiada, Politykowie stánowią / mowia y czynia / to *440. in marg.*
kázdy / choćby náwet y sam Momus był / chwalić powinien;
Leć co my mizerni Teologowie (Chyć) rádzimy / mo-
wiemy y uczymy: to oni niby niejacy z niebá Medroŝko-
wie poniewaŝaja / wŝgardzaja / pyŝnym y hárbym ołtem
przenoŝa; ále dla Káznodŝiejow ŝacrych y gorli-
wych / áby widzac tak wielkã niezmiernã ná ŝwiećie
pyŝe / y żadnego ná Wŝoby wŝgledu nie *10. v. 34.*
májac / káŝdemu śmieleni powiadáli / że Pan Bysius

Marc. 7. v. 21.

do czarnego Rejestru grzechow/ ktore czło-
wieká przynodzą ná pocęptenie / kładzie
y pycha: á rozumie się tu pycha nie tylko kátna/ ale
też serdeczna y uštna/ o ktorey stary Tobijaš do Sy-

Tob. 4. v. 14.

ná swego mówi: Niechay pycha nie pánuje
w sercu twoim/ y wuściech twoich: bo já
pycha idzie zginitenie / y niepołoy wielki/
á já hárdościá niedostátek wielki: gdyž
hárdosć (pycha) jest Wśáctá głodu (y ubóstwa.)

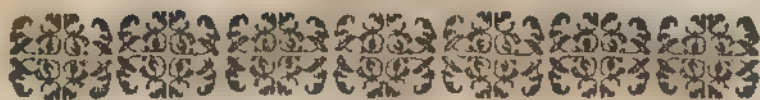
Á jákoni eia przed tym zámykając Dykurs
prosił/ tak y teraz proše/ ješlieby tu co w śmáł nie
šlo/ upomni mié przyjacielskie/ ja to od ciebie milé
y wdzięcznie z pocałowánien przyima/ y gotow
będę tobie się spráwić o to. Á ižem káśset dosty-
chnął/ że się ktoś dáł słyseć/ iž moy skrypt refutowáć
myśli: niechże to w gáś ugnie/ póko żyje: Bo/ já-

Kerner. sup. Tob.
f. m. 478.

Bo ono jeden powiedział: Homo mortuus non
facit guerram: Kiedy umre: nie bede już gwarzyć
y odpowiadáć mogł. Niciey się
dobrze!

REJESTR

REJESTR KWESTI

Ktore w tym Przydadku ogáro-
ntone są.

- I. **J**akim umysłem Różnobyście ludzki zacnych
y podłych do pobożności prowadzić y upo-
dominac mają? Pag. 3.
- II. Czemu to niektórzy o skryptach Teologów opo-
gnie judykują albo sądzą? P. 3.
- III. Jesli się w Dykursu moim *Methodus Analytica* za-
myka? P. 4.
- IV. Ktorzy ludzkie Ugeni de *Methodo* pisali? P. 4.
- V. Żąd Szlachęic imię swoje mają? P. 4.
- VI. Jesli Skrypt mój jest *scriptum scopicum*? P. 7.
- VII. W ktorej Sekcie nawiecy Dziwcow / Sze-
kulow y Gryzostawow / Ktorzy Kieża y Brás-
cia swoje bramią y śacują? P. 7.
- VIII. Jesli każda Religija nazwana bydy może Se-
kta / albo herezyja? P. 8.
- IX. Jesli *Wolfgangus Musculus* Reformát Bogá *primum ac su-
premum omnium Hæreticum* dobrze nazywał? P. 9.
- X. Do kogo mogą bydy przyrownani owi Przygá-
nidze / Ktorzy Różnobyściom przyemają / przy-
ganią / y onych w Urzędzie informować / bá re-
formować chcą? P. 10.
- XI. Jako *Apelles* Malarz on zawołany jednego Szla-
chéica Perskiego zawstydyził? P. 10.
- XII. Jesli to bywało y bywać będzie aż do dnia sje-
dnego / że ludzkie nie radzi prawdy słuchali / y je-
sze nie radzi słuchają? P. 11.
- XIII. Jako jeden Biskup (Różnobyściá) gorliwy dla
prawdy był zamordowany? P. 12.

- XIV. Żąd to pochodzi / że się Krześciance nie tylko
zaczni / ale y podli prawodzie S. przećwaja /
y Duchowi B. zgoła karac się dać nie chcą?
p. 13.
- XV. Jakiemi słowy on znamienny Teolog Ambrosius,
gdy kiedyś przed Ciałem y innymi wielkimi
Pány karac miał / karanie swoje żagał?
p. 13.
- XVI. W jakiej Uczciwości Cesarz Ferdynand II.
Urząd Kaźnodzieyski miał?
p. 14.
- XVII. Co tego za przyczyna / że podziśdżeń / osobli-
wie u Luteranow Urząd Kaźnodzieyski w lek-
kiey cenie jest?
p. 15.
- XVIII. Jako niektory Teolog na słowa Proroża Iz-
ajasza / w ktorych się Bog oburza na pycha Co-
ret Syoniskich / pisze?
p. 15.
- XIX. Jesli y to do pychy nalezy? Albo / jesli też to
grzech / kiedy Meszyzny / a osobliwie białe gło-
wy trzewiki na klockach (treplach / korpach) albo
y na wysokich abzacach / jako z Niemiecką mo-
wia / noszą?
p. 16.
- XX. Czemu to D. Lutherus w Niemieckiej Biblijej / te-
lubo się w tekście Originálnym (Hebraystkim) nie
nawdaja / potoczył słowa: Sie haben köstliche
Schuh an ihren Füßen: Wąja kosztowne
trzewiki na nogach swoich?
p. 17.
- XXI. Jakie to trzewiki były / ktore Corti Syoniste
nosiły?
p. 17.
- XXII. Ob ein Christ (propomaje D. Kestlerus ta Niemieckiemu
słowy Kwestyja) mit gutem Gewissen / und ohne Ein-
deut. mit Stöcklein (Kloßlein und Absägen) gemachte Schu-
he tragen könne?
p. 22.
- XXIII. Jesli każdemu wrodzeniu Anielskiemu wierzyć
mamy y możemy?
p. 22.
- XXIV. Jesli się Aniołowie w Osobie Pacholąt ma-
żył / kiedy ukazywali?
p. 22.
- XXV. Jesli

- XXV. Jeśli to przećiw Bogu cudne y ozdobne no-
sąc trzewiki? p. 23.
- XXVI. Jeśli Pan Krystus na nogach swych świętych
trzewiki nosił? p. 26.
- XXVII. Co jednego Szewca / ktory Kiedzą przećiw
nowowymysłonym trzewikom wolającego
przeklinał / potkało? p. 29. seq.
- XXVIII. Skąd one spisaście / kongaće albo rogacie
trzewiki pośty? p. 30.
- XXIX. Jeśli ono stare przysłowie: Jeden Błazen wiele
Błaznow czyni / jest prawdziwe? p. 31.
- XXX. Jeśli Męskie y Żenskie płeć Osoby z jednego
y podłego stanu w tej mierze grzeją / kiedy na-
dobną y ugięwą śać / stanowi swemu przys-
zwoitą / ciasto swoje zdobia? p. 31.
- XXXI. Ktorem Pantom to nie miło było / kiedy Pa-
nom Matkoniom swoim g woli y k upodobaa-
niu sumne kosztowne śać / c. nosić musiały? p. 31.
- XXXII. Jako jedná hárda rodu ślácheckiego Panna /
ktora się w śaćach pyknych zbyt kochała / mie-
zemie żywota swego dokonała? p. 32.
- XXXIII. Jeśli Zwierzchność powinna na to pilne
oko mieć / żeby się pycha nie szerzyła? p. 33.
- XXXIV. Jeśli on Burmistrz w Rzymie dobrze uga-
nił / że na pycha pewny śaćunek postanowił?
Y jeśli to jeszcze podziś dzień Zwierzchność
Arześcińska gnić powinna? p. 33.
- XXXV. Do czego Pycha ludzi przywodzi? p. 33. seq.
- XXXVI. Jeśli owe białe słowy bądź Pannie bądź
Panny dobrze sobie postępują / ktore się tak
wiecej wybrzują y ugładzą / kiedy na nabożeń-
stwo iść mają / jakoby do tancerz iść miały? p. 34.
- XXXVII. Jako Bog Krolowa Izabella dla pychy
skarł? p. 35.
- XXXVIII. Jeśli y to znać pychy / kiedy Meszyzny
bez

bez płaśaow / bá y gásem broni álbo rápiery
przy bołu mając; álbo białe głowy bez łopek
(metlikow) do łosćioła chodzą / ná Spowiedzi
bywają / y do stołu Bożego przystępują? P. 35.
xxxix. Ktory Cesarz nie dopuścił zbrojno w łos-
ćciele bywać? P. 35.

XL. Ktory Regent zátazał pod bronią rápiereń ál-
bo spada ná łatni chodzić? P. 35. seq.

XLI. Jesli áie też to Bogu podobá / kiedy badz
mieszayny badz y białe głowy Páńny y Pá-
nie mając łac na nabożeństwo / głowy swoje
stroją / włosy rozmaicie łracą y łedzierzawia? P. 37.

XLII. Do gysiego Cechu należą owi / co one wielkie
łedzierzawé Páruki noszą? P. 37.

[De Parruckis ita loquitur Firmicus (alleg. Job. Ad. Ofsand. in
Theolog. Cas. Par. II. de Adiaphor. p. m. 1534.) lib. de
Prof. Relig. qui alienis crinibus appositis, fictam & com-
positam pulchritudinem mentiuntur. Talium capillo-
rum πλέγμα galerus & galericus a Latinis vocatur. Sym-
phon. in Oth. Cap. ult. Munditiarum verò pœnè mulie-
brium: vulso corpore galericulo capiti propter rari-
tatem capillorum adaptato & annexo, ut nemo di-
gnosceret. Schol. Juven. Satyr. 6. Galero, crine suppo-
sitio. Aliàs caliendrum dicitur. Scholiastes vetus Ho-
vatis ad Serm. 1. Caliendrum dicitur ornatus capitis
mulierum, quo ad exornandos crines utuntur: vel,
suppositus crinis, quem pro naturalibus capillis acci-
piebant.]

XLIII. Játo áie Dyabel / gdy go pytano / jákieby
imié / jego było / názwał? P. 38.

XLIV. Co záá był ow miaz záeny / Ktory áie łrace-
niem y łedzierzawieniem włosow bárzo brzy-
dzisz? P. 38.

XLV. Co o owych trzymać mamy / Ktorzy brody
wzgardzają / y sobie je do gysia golić dáją? P. 38.

XLVI. Já

XLVI. Jákto niektorzy ludzkie uszeni brody zálecája?

XLVII. An barba membrum in homine sit? P. 39.

XLVIII. Jákto sie niektorzy Teolog ná to uskárja / iž
niektorzy nie wiedza / jákto sobie brody gynie
dác mája? P. 39.

XLIX. Jesli sie to Pánu Krysfusowi poboba / gdy
Báznodzieje brody sobie do szatku gola / a ná
Bazálnicy niby niejacy Gólowasowie stoja? P. 40.

L. An barbam liceat radere? Jesli sie godzi broda
golić? P. 41.

[Ravennus Par. I. Biblioth. Sacr. in Additament. Nov. sub
lit. B. f. m. 88. tále piše: Barbam radebant lugentes, &c.
& specialiter Sacerdos. ut ita dissimiles essent idolorum
Sacerdotibus, quibus apud Babylonios mos erat radere
barbam, quemadmodum constat ex lib. Baruch, 6. 30.
& Epiphanius haeres. 30. reprehendit Monachos, eo no-
mine, quod comam nutrent, muliebre in modum;
barbam verò, formam Vari, secarent, quemadmodum
etiam apud Romanos. Hinc Clem. Alexandr. Paedag.
lib. 3. Cap. II. docet, Barbam tonderi posse, radi non de-
bere: quod si quis, inquit, barbam nonnihil tondeat, eo tamen
non est omnino demudanda: est enim turpe spectaculum, barbaq;
ad cutem usq; tonsura, non videtur multum abesse à vulsione
& lavore.]

LI. An Barba sit donum DEI? Jesli Broda jest dárem
Bożym? P. 41.

LII. Jákto znáť / kiedy sobie Pánný y niektore Mę-
żákki race álbo kószulki ná rękách wstęgami
wiąza? P. 41. seq.

LIII. Czemu to białe głowy śiał swoich grzesnych
y biednych zbyt ścióć nie mája / kiedy dom
Boży náwiedzaja? P. 42.

LIV. Co zá cudowne dziećie jednego Kótu w Hámi-
bursku byto sie urodziło? P. 43.

J u j

LV. Jesli

- LV. Jeśli też owe strojne y sumne Dármopyśki/
gdy do Kościółá przychodzą/ Bogu służą? p. 44.
- LVI. Na jakie stroje Bog rad patrzy? Albo/ W ja-
kiey piękności Bog się kocha? p. 44.
- LVII. Czemu to Biskup i Tonius w Antiochijey Kiedys
rzewliwie płakał? p. 45.
- LVIII. Jeśli owe Mszatki/które swe posęgne Mże
mają/ dobrze zynią/ Kiedy przepysnych strojow
używają/ y komu się tak k woli stroja? p. 46.
- LIX. Komu ludźie pyśni podobni są? p. 47.
- LX. Kto tego przysyna: Albo/ Kto to sprawuje/ że
ludźie pychy między grzechy nie liza? p. 48.
- LXI. Jako Bog jednego Polityká/ Ktory z Sona
swoja niezmierną w ścátach pychy pódził/ środze
skarł? p. 48.
- LXII. Jako jeden Dworzanin / Ktory się sumno
w ścátach chował/ w pyśie Kiedys był foremnie
pohánbiony? p. 49.

[Przypisy Kwestyey nie wádźi to przypomnieć: Jeśli
się Dworzanom nie godzi bázno sumnych ścát nos-
zić: tedyć tym więcej Kieżey nie przypoi w przez-
pyśnych y kosztownych ubiorách chodźić/ by się
śnadź słucháge ich tym nie goršyli/ y mówili:
Wszak y Kieża náśi dunni są/ pyśno y stroje-
no chodzą: Jeśliż to onym wolno: tedyć
y nam wolno będzie. Oni w ścáym Zesłá-
mencie náywyżsi Kápiáni y łuni ślubzy Boży mle-
li swoy własny habit/ w Ktory się wedle rozkáz-
u Bożego obłóczili. W nowym Zesłámenie Krę-
śus Pan widzian był w długiej ścátie
opasány aż do pterót pásem. Kážno-
dzieje dzisieyszi powinni też słusznego śtanowi swo-
mu przypoziłego używáć odzienia: mają się chro-
nić/

nić / żeby rostkomych y poskownych nie nośili śiat /
 nąśladujac onych wiernych slug Bożych / ktorzy
 w podrych śiatach chodzili. Proroka Izajasz
 powiada śiaty byt wor albo gruba su-
 tnia. Na co sie jeden Teolog ogladajac pisze:
 Vestitus ergo communis Prophetarum non fuit à se-
 rico; sed ex crasso lino vel lana. Hinc judicium fac
 de illis Theologis, qui splendidis vestibus, ut Politici,
 quotidie incedunt. Quid mirum, si illi Spiritum non
 habent Prophetarum, cum nec gestent vestitum eo-
 rundem. A Concilium Carthaginensie taku ucy-
 nio konkluszyo: Clericus professionem suam & in
 habitu & incesu probet; & ideo nec vestibus, nec cri-
 nibus, nec calceamentis decorem quærat: Ministri
 enim illi Ecclesie parum sunt honori, qui habitu ple-
 bejo magis, quam eo, qui Ministrum Ecclesie deceat,
 delectantur.]

Esaj. 60. v. 2.

D. Menger, in
 Scrut. C. G. p. m.
 862.

Vid. Biga Quæst.
 Tor. excusar.

Concil. 4. Cartha-
 gin. Can. 45.

D. Osiand. in
 II. Sam. Cap. 6.

LXIII. Jako albo jakim sposobem Filozofowie Kroz-
 la Aleksandra W. od pychy odwieśc usikowali?

LXIV. Jaka rada Kabinowite Zydomscy dali Prole-
 maurowi Krolowi Egypciemu / aby sie byl py-
 chy chronić mogł? p. 50.

LXV. Jaki sie prawiey albo lepiey Prolemaus, cyli Pro-
 lemaus pisze? R. Lepiey Prolemaus: Est enim nomen hoc
 Πτολεμαῖος. Δὲ τὸ πτολεμαῖον, à pugnando.

LXVI. Jaki sobie on barzo piśny y krasny Szlach-
 etc w Mykynskiej ziemi postawił / aby sie z cu-
 dnościami y krasą swęą nie wynosił? p. 51.

LXVII. Jakiego sposobu przed laty Káznodzieje ná
 Kázalnicy zazywali / aby słuchac swe od pychy
 byli odtráśyć mogli? p. 52.

LXVIII. Co

LXVIII. Co zaś był ow Syn / Ktory przyśledszy do wielkich godności Dycy swego znać nie chciał?

P. 53.

LXIX. Ktorzy ludzie trudno y z wielką ciężkością mogą bydź naprawieni albo nawrocom?

P. 54.

LXX. Czemu to P. Krystus na drzewo krzyżowe wstąpił? Czemu wołał y płakał?

P. 55.

LXXI. Co zaś są ci / Ktorzy nie słuchają głosu Krystusowego / Ktorego Kreatury bezrozumne y śmyślni niemające słuchają?

P. 55.

LXXII. Kogo te Kreatury przed sądem Bożym oskarżać będą?

P. 56.

LXXIII. Jako sobie głowieł taki / Ktory się bazy w nabożeństwie bydź ospatym / upornym y zaciwardziatym / aby się upamiętać mógł / postać pięć ma?

P. 56.

LXXIV. Jako Bog Gładunow owych / co w Kościele pod nabożeństwem spać y rozmawiać zwykli / Kiedys karał?

P. 58. seq.

LXXV. Jako to przed Bogiem będą zamowić mogli / co do Kościoła dlatego przychodzi / aby jeździć na drugich Meszyzny na krasne białe głowy; białe głowy zaś / Panny y Matki na Meszyzny (na Młodzieniec) sumnie poglądać mogły?

P. 61. seq.

LXXVI. Dla kogo ten Przydatek jest spisany?

P. 63.

LXXVII. Jesli owi Politykowie / Ktorzy to / cokolwiek Xieśa radzą / mówią y uszą / wzgardzają y pysnymi okiem przenoszą / pochwały albo nagany godni są?

P. 63.

Dosyć o tym Przydatku / y o kwestyjach z niego zebranych. A iż się Dyskurs mój o Pańskim y Szlacheckim albo Xycerskim stanie wielom nie podobał / y rozmaitych uszypłow doznawał: otoż dorozumiemam się y dochodzę tego z tad / że y ten Appendix albo Przydatek do niego tegoż doznawał będzie.

będzie. Do którego ja też rzec mogę / co D. Mengerling
 do Księgi swej Scrutinium Conscientiae Catecheticum na-
 zwaney rzekł: Wándrupże tedy miśa Księgo w imieniu
 Páńskim / á sprobuj p doświadcz / jakóć się ná świećie po-
 wieǳie! Záprawde wolełom nie będzieś przyjemna: Bo Ja
 y Ty ná słowa Páwła S. pámistác y trzymác się ich
 musimy / pośł ná świećie żyjemy. Si hominibus place-
 rem: Christi Servus non essem. Galat. 1. v. 10. Sdybym
 się ludźtom podobat: nie byłbym sluga
 Krystusowym. Niech tedy sapa / niech semrze/
 niechay się dása y gniewa / jakókolwiek kto chce!
 Nikt nie da po sobie bagyć / aź go w sádnio tkna.
 Wy ówiácá / scory jest we złym położony
 1. Job. 5. v. 19. álbo! jako jeden Teolog / D. Job. Pandochaus,
 w Przedmowie sup. Prax. Ecclesiast. Aviani Niemieckim
 piśe językiem / heutiges Tages noch Dienmal arger worden/
 pobożnym nie usyniemy / ani ná práwa droge ná-
 tierujemy. Co ten zacny y u ludźi usonych wzięty
 Maż do Księgi swej mówi / toż y Ja do tego Przy-
 datku rzec mogę: Idź w imieniu Páńskim / y wándrup
 między ludzi / á spácz / jakóć się też ná świećie powie-
 dzie! Podobno się nie wshyscy / kiedy do nich przyǳieś / miłé
 przypowieś: Podobno y Tobie y Mnie języki jádowite nie
 przepuszcza; co osobliwie sznić będą ludźie hárdzi / dumni /
 pyśni / nádeci / wiele o sobie rozumiejący / y uszy swierzbzące
 mający; jákowsy między nášymi malowanymi Luterás
 námi / ile w tych krájách nášych nawiecy / ktorych / (sa slo- Petr. Blesens.
 wa Maza jednego usonego) antiquus ille Ceraſtes duo- cit. Vofs. in Lib.
 bus maximè cornibus impugnac, elatione animi, &c. Ale de cognit. sui,
 jednáć nic nie dbay ná to / y połaż im figa; ciesz się tym / że p. m. 24.
 jeszcze Bog w poórzódku narodu złego y
 przewrotnego Philip. 2. v. 15. gromadke ma
 R swoje /

swoje/ abże Ty naybliż mięskanięko twoje/ że cie pos
bożni Krześciane rądzi czytać y młować beda: **Bog**
z nami wbytkiem! Vera pietas, & pia Veritas ma-
net in aeternum!

Gmyłki niektore ciał poprawiſz.

Pag. 5. lin. 4. zmaſz to álbo corrige Boć tego.

6. l. 8. 3 pudrá/ popraw z puzdrá.

10. l. 4. zá tym ſłowem Kunſt/ te dwie krefſt/ zmaſz.

13. l. 13. Caini/ ma bydz Sámi.

19. l. 25. pro pozkoconymy/ lege pozkoconymi.

25. l. 1. zmaſz to.

1. 4. nie trzebá punktu. á miáſto tego ſłowá Tá
czytay że.

26. l. 10. miáſto ány/ ma ſie czytać ani.

32. l. 26. jeſt poſtożone ſłowo młoda/ á ma bydz
zdrowa.

34. l. 23. pro piorſiámi/ czytay pierſiámi.

45. l. 5. pro Antochijey lege Antiochijey.

47. l. 12. w tym ſłowie roſtáżam zmaſz m/ á czytay
roſtáża.

49. in margine przy Hiſtorijey: Jeden Dworzá-
nin chował ſie pyſſno y ſumno/te. opuſzczono
Auctorá/ktory te Hiſtorija czytuje/ á ten jeſt Lungwín
Par. VI. der Bibliſchen Herz-Postill/ über die Epſtel in
Dominic. III. poſt Trinitat. Conc. II. p. m. 502. ubi
cit. Matheſ.

It. p. 49. l. 22. nayduje ſie ſłowo káte/ á ma bydz káte.

50. l. 10. jeſt ſłowo mięt á ma bydz mie.

1. 24. po ſłowie ozwarwſzy miáſto bydz poſtożone
ſłowo ſie/ ozwarwſzy ſie.

64. l. 16. poſto/ poſti jedno jáko drugie/12.

2880

